Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Stand van de uitvoering sociale zekerheid

December 2022

Inhoud

1 Actualiteiten in de Sociale Zekerheid 6

1.1 Aanpak geldzorgen, armoede en schulden 7

1.2 Gevolgen situatie Oekraïne voor UWV en de SVB 8

1.3 Update uitvoering en afronding coronaregelingen door UWV en de SVB 9

2 Continuïteit van de organisaties 11

2.1 Herijking KPI's en publieke waarden 12

2.2 Gevolgen krappe arbeidsmarkt voor de capaciteit van UWV en de SVB 12

2.3 Onderzoek naar de governance van het IB en BKWI 13

2.4 ICT-ontwikkelingen 14

2.5 Risicomanagement 16

3 Dienstverlening 18

3.1 Stand van zaken programma Werk aan Uitvoering en Maatwerk 19

3.2 Inzet begrijpelijke brieven bij UWV en de SVB 19

3.3 Ontwikkelingen dienstverlening van UWV 20

3.4 Ontwikkelingen dienstverlening van de SVB 24

3.6 Ontwikkelingen STAP-budget 28

4 Handhaving 30

4.1 Handhaving UWV 31

4.2 Handhaving SVB 32

4.3 Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI) 33

4.4 Fraude Signalering Voorziening 33

5 Kansen en risico's gegevensuitwisseling 35

5.1 Ontwikkelingen samenloop detentie en uitkeringen 36

5.2 Datalekken UWV en SVB 36

5.3 Informatiebeveiliging en privacy 37
5.4 Voortgang elektronische gegevensuitwisseling Europa (EESSI) 37
5.5 Voortgang maatregelen loonaangifteketen 38
5.6 Verbeteren uitwisselingen matchingsgegevens (VUM) 38
5.7 Data-initiatief SVB en AOW-herstelactie 39
5.8 Totaalrapportage beveiliging gezamenlijke elektronische voorzieningen Suwi 39
5.9 Overige ontwikkelingen gegevensuitwisseling 40

6 Voortgang knelpuntenbrieven 42

Inleiding

De uitvoering is dé plek waar de burger de overheid ontmoet. Met de Stand van de uitvoering sociale zekerheid informeren wij uw Kamer halfjaarlijks over de ontwikkelingen in de uitvoering van de sociale zekerheid. We rapporteren over de belangrijke thema's en de dilemma's en risico's waar de uitvoering voor staat. SZW werkt hierbij nauw samen met UWV en de SVB. We maken ons er hard voor om beleid en uitvoering vanuit het perspectief van de burger verder te verbeteren, zodat die niet tot ongewenste situaties of onbedoelde effecten hoeven te leiden. We werken aan een stelsel dat uitgaat van vertrouwen en aansluit bij de behoefte van de burger en niet andersom.

In de praktijk hebben burgers vaak te maken met verschillende onderdelen van de overheid. Het is daarom belangrijk dat we als overheid samenwerken aan domein overstijgende trajecten, zoals bij de brede schuldenaanpak. Samen kunnen we integraal verbeteringen doorvoeren om zo een herkenbare en betrouwbare overheid te zijn voor de burger. Daarnaast helpen ingewikkelde wetten en regels de burger en ons niet. Daarom werken we ook verder aan vereenvoudiging en verbetering van onze wet- en regelgeving. Daarmee kan de uitvoering zich richten op het ondersteunen en helpen van burgers. Bij het voorkomen van complexiteit in wet- en regelgeving zien we ook een rol voor uw Kamer.

Nederland heeft te maken met verschillende crises en transities. Op het terrein van werk en inkomen zorgen stijgende (energie)prijzen, dalende koopkracht en inflatie ervoor dat burgers steeds moeilijker rondkomen. Daarnaast hebben we te maken met een krappe arbeidsmarkt en uitdagingen op het gebied van klimaat, migratie en vergrijzing. Tegelijkertijd zet het kabinet in op verschillende maatregelen en transities, om deze problemen aan te gaan vanuit ambitie voor onze samenleving. Deze ontwikkelingen betekenen veel voor mensen en vanuit SZW zetten wij ons met UWV en de SVB in, om mensen steeds zoveel mogelijk recht te doen. Dit vraagt ook veel van onze uitvoeringsorganisaties.

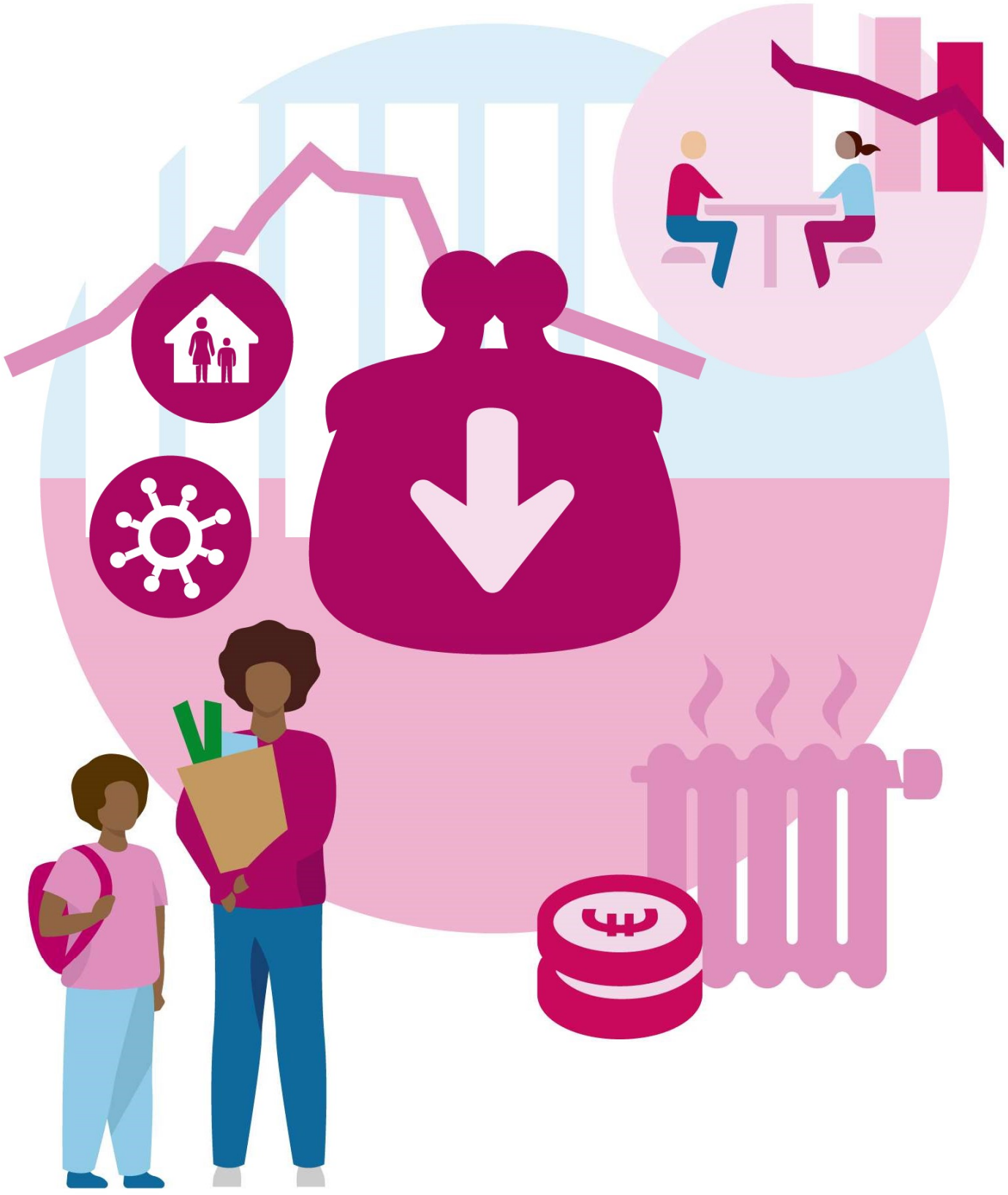
In de sociale zekerheid hebben de gemeenten een groot aandeel in de uitvoering. De VNG heeft een Stand van de uitvoering uitgebracht waarin de uitvoering van taken die aan gemeenten zijn toebedeeld, wordt belicht[1]. In onze Stand van de uitvoering ligt de focus op de uitvoeringsorganisaties van SZW, namelijk UWV en de SVB. We gaan in op de dienstverlening van UWV en de SVB, de continuïteit van de organisaties en de gevolgen van actualiteiten en crises daarop. Ook rapporteren we de voortgang in de aanpak van de knelpunten, die UWV en SVB ervaren in de wet- en regelgeving. Daarnaast informeren wij uw Kamer over de ontwikkelingen op het gebied van handhaving en de kansen bij en risico's van gegevensuitwisseling bij het verbeteren van de dienstverlening.

Met deze Stand van de uitvoering bouwen wij voort op voorgaande brieven en informeren wij uw Kamer over de voortgang van moties en toezeggingen. Daarbij bieden wij uw Kamer ter informatie de jaarplannen 2023 van UWV en de SVB, het Meerjarenplan Handhaving van beide organisaties en het UWV-informatieplan 2023-2027 aan. Daarnaast ontvangt uw Kamer het Onderzoeksrapport Informatieverzoek aan UWV, de SVB en de NLA door de Belastingdienst. Verder sturen we het onderzoek naar governance van IB en BKWI, het onderzoek misbruikrisico's

[1] Stand van de uitvoering, VNG, juni 2022

Toeslagenwet en de totaalrapportage over de informatiebeveiliging van Suwinet over 2021 mee.

1 Actualiteiten in de Sociale Zekerheid

De daling van de koopkracht heeft groot effect op de financiële situatie van mensen. Zij kunnen hierdoor in problemen komen. De uitvoeringsinstanties hebben een rol om mensen hier waar mogelijk in te ondersteunen. De uitvoering van de sociale zekerheid heeft het afgelopen half jaar nog steeds te maken met de gevolgen van de oorlog in Oekraïne en de coronaregelingen. In dit hoofdstuk lichten we de huidige stand van zaken naar aanleiding van de situatie in Oekraïne en de uitvoering van de coronaregelingen toe. Verder gaan we in op wat UWV en de SVB doen in de aanpak van schulden.

1.1 Aanpak geldzorgen, armoede en schulden

Veel mensen kampen op dit moment met geldzorgen of hebben ernstige financiële problemen. De impact van deze problemen is groot zowel voor mensen als voor de samenleving als geheel. Het oplossen van deze problematiek vraagt ook inzet van partijen als het UWV en de SVB. Niet voor niets is de Aanpak geldzorgen, armoede en schulden, die op 12 juli 2022[2] is gepresenteerd, samen met inbreng van o.a. gemeenten, uitvoeringsorganisaties, maatschappelijke partijen, ervaringsdeskundigen en vrijwilligers ontwikkeld.

Een belangrijk uitgangspunt en onderdeel van het plan is dat de overheid terugvorderingen en betalingsachterstanden zal incasseren met oog voor de menselijke maat. Gemeenten, gerechtsdeurwaarders en uitvoeringsorganisaties (Belastingdienst, Belastingdienst/Toeslagen, UWV, SVB, CJIB) werken samen bij de borging van het bestaansminimum via de beslagvrije voet. Op dit moment speelt een actueel thema. De indexering en beleidsmatige verhoging van het wettelijk minimumloon (WML) en daaraan gekoppeld de uitkeringen per 1 januari 2023 (met 10%) komt, in het geval van beslag op het inkomen dat doorloopt over de jaargrens, niet altijd direct bij de debiteur terecht. In veel gevallen gebeurt dit pas later in het jaar wanneer 12 maanden na vaststelling de herberekening van de beslagvrije voet volgens artikel 475d van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering moet worden uitgevoerd. Het kabinet wil zorgdragen dat de beoogde inflatiecompensatie tijdig bij de mensen terecht komt waarbij een lopend beslag de jaargrens overschrijdt. Dit vanwege de maatschappelijke en politieke wens om de inflatiecompensatie ten goede te laten komen aan kwetsbare burgers die met stijgende kosten te maken hebben.

Samen met de partners in de keten voor derdenbeslag (UWV, SVB, Belastingdienst, CJIB, LBIO, VNG, KBvG, SNG, BKWI, IB) en de stakeholders zoals schuldhulpverleners, beschermbewindvoerders, sociaal raadslieden en rechter-commissarissen wordt op dit moment gewerkt aan een verklaring, waarin gezamenlijke afspraken worden opgenomen om deze burgers zoveel mogelijk te stimuleren en te helpen bij het doen van een aanvraag voor een versnelde herberekening van de beslagvrije voet indien dat gunstig uitpakt. Tevens is hierbij aandacht voor de uitvoerbaarheid van deze afspraken binnen het gegeven juridische kader. In januari 2023 worden de details van deze afspraken tussen de betrokken partijen bekrachtigd. Via een aparte brief wordt u hier nader over geïnformeerd.

Te allen tijde blijft het mogelijk voor mensen om zelf een verzoek te doen om de beslagvrije voet te herberekenen in geval van een structurele wijziging van omstandigheden die van belang is voor het vaststellen van de beslagvrije voet.

[2] Kamerstukken II 2021/2022, 24 515, nr. 643

De SVB heeft verder aandacht gevraagd voor knelpunten in de AOW en de OBR die gerelateerd zijn aan de beslagvrije voet. Na de vereenvoudiging hiervan sinds januari 2021 valt deze voor mensen vanaf de AOW-leeftijd lager uit. Dit is onwenselijk. De eerste stappen om wetgeving voor te bereiden om voor schuldenaren vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd uit te gaan van een hogere beslagvrije voet zijn gezet. SZW is met J&V in gesprek over de uitwerking.

Een andere belangrijke maatregel is het doorontwikkelen van de Clustering Rijksincasso. Het CJIB voert namens CAK, UWV, DUO en RVO gebundelde dwangincassomaatregelen uit, zodat mensen die meerdere schulden hebben bij deze organisaties met één gerechtsdeurwaarder te maken hebben. De doorontwikkeling van de Clustering Rijksincasso beoogt al in de inningfase (vóór dwangincasso) de werkwijzen en dienstverlening van de deelnemende organisaties op elkaar af te stemmen. Dat kan bijvoorbeeld door mensen die meerdere schulden hebben een gezamenlijke betalingsregeling en één vorderingenoverzicht aan te bieden en door de aflossing van betalingsachterstanden tijdelijk te pauzeren. Op die manier hebben mensen zoveel mogelijk één loket om aan te kloppen voor inning en incasso. SVB en Belastingdienst zijn met het CJIB in gesprek over de mogelijkheden tot samenwerking.

Tenslotte wordt in de Aanpak geldzorgen, armoede en schulden specifiek prioriteit gegeven aan het terugdringen van het niet-gebruik van regelingen om de bestaanszekerheid van mensen te versterken. Ook daarbij spelen UWV en SVB een belangrijke rol. Op dit moment loopt bij de SVB in samenwerking met UWV de pilot gerichte bevordering gebruik AIO. De pilot wordt in paragraaf 3.4.1 nader toegelicht.

1.2 Gevolgen situatie Oekraïne voor UWV en de SVB

1.2.1 Uitkeringsgerechtigden die onderdak bieden aan Oekraïners

Uitkeringsgerechtigden die tijdelijk opvang bieden aan Oekraïners ondervinden geen nadelige gevolgen voor hun uitkering. In de vorige Stand van de uitvoering is gemeld dat deze uitzondering geldt voor een tijdelijk verblijf van minder dan 6 maanden. Deze termijn is verlengd naar 12 maanden.

1.2.2 Toegang Oekraïners tot de arbeidsmarkt

Sinds 1 april 2022 is de toegang tot de arbeidsmarkt voor vluchtelingen uit Oekraïne tijdelijk verruimd, met behulp van een vrijstelling van de Tewerkstellingsvergunning (TWV)-plicht. Een werkgever hoeft geen TWV aan te vragen bij UWV als de werkgever een vluchteling uit Oekraïne een arbeidscontract wil geven. Om zicht op deze groep te houden, geldt voor de werkgever wel een meldplicht bij UWV. UWV registreert deze gegevens voor de Nederlandse Arbeidsinspectie, die toezicht houdt op de naleving van de Arbeidswetten door werkgevers. Deze wijziging heeft gevolgen voor de uitvoeringspraktijk van UWV.

UWV heeft nog steeds te maken met een grote stroom aan meldingen en vragen over bijvoorbeeld de meldingsregeling. Vanaf september 2022 laten de meldingscijfers een gestage daling zien. Dit betekent niet dat er minder vluchtelingen uit Oekraïne aan het werk zijn. Voor veel vluchtelingen zijn namelijk in de voorgaande maanden al meldingen gedaan. Het totaal aantal ontvangen meldingen op 18 november 2022 bedraagt 50.397. UWV heeft gelet op de grote stroom aan meldingen extra capaciteit vrijgemaakt bij andere organisatieonderdelen om de meldingen te kunnen verwerken. Het aantal gerealiseerde registraties is hierdoor gestegen.

1.3 Update uitvoering en afronding coronaregelingen door UWV en de SVB

1.3.1 Uitvoering coronaregelingen UWV

De vaststellingsloketten NOW-1 en NOW-2 zijn al geruime tijd gesloten. De vaststellingsloketten van NOW-3, NOW-4 en NOW-5 sluiten in maart 2023; het vaststellingsloket NOW-6 is open vanaf oktober 2022 en sluit in juni 2023. UWV is in 2022 en 2023 dan ook nog volop bezig met de afhandeling van vaststellingsaanvragen. De verwachting is dat eind 2023 nog niet alle vaststellingen zijn afgehandeld, mede gelet op uitlooptermijnen vanwege uitstel door het ontbreken van accountantsverklaringen en afronding van bezwaar- en beroepszaken. Er geldt een ruime en coulante betalingsregeling voor bedrijven met openstaande NOW-schuld.

UWV krijgt in 2022 (en naar verwachting ook in 2023) te maken met de impact van faillissementen en beëindigingen op de finale afwikkeling van alle subsidievaststellingen. Een deel van het uitstaande bedrag aan voorschotten aan bedrijven zal vanwege deze dynamiek moeten worden afgeboekt. De complexiteit van de casuïstiek waar UWV en SZW in de uitvoering dagelijks mee te maken heeft, zal verder toenemen. UWV verwacht daarom een toename van het aantal bezwaarzaken ten opzichte van het aantal afgegeven vaststellingsbeschikkingen. Daarnaast verwacht UWV in de tweede helft van 2022 en in 2023 een toename aan verzoeken tot betalingsregelingen en verzoeken om te komen tot (gedeeltelijke) kwijtschelding van openstaande NOW-schulden.

Een bedrijf dat te veel NOW-subsidie heeft ontvangen, heeft een NOW-schuld bij UWV en dit bedrijf is verplicht om dit terug te betalen aan UWV. UWV op zijn beurt is verplicht om de openstaande NOW-schuld (het vaststellingsbedrag minus het voorschotbedrag voor elke NOW-regeling) in te vorderen. In z'n algemeenheid geldt dat UWV geen NOW-schuld mag kwijtschelden.

Er zijn twee mogelijkheden om financiële ruimte te bieden aan bedrijven die de terugvorderingen niet (volledig) kunnen betalen. Bij de totstandkoming van een onderhands schuldenakkoord op grond van de Wet Homologatie Onderhands Akkoord (WHOA) kan UWV zelf besluiten dan wel door de rechter gedwongen worden om akkoord te gaan met een (gedeeltelijke) kwijtschelding van openstaande NOW-schuld. Daarnaast biedt de Algemene wet bestuursrecht een mogelijkheid aan het bedrijf met NOW-schuld om UWV te verzoeken over te gaan tot (gedeeltelijke) kwijtschelding van NOW-schuld. Bij deze tweede genoemde situatie speelt het kader van de WHOA geen rol.

1.3.2 Tijdelijke tegemoetkomingsregeling kinderopvangtoeslag zonder overheidsvergoeding (TTKZO)

De meest recente sluitingsperiode van de buitenschoolse opvang was van 21 december 2021 tot en met 9 januari 2022. Ouders die in deze periode hun facturen volledig hebben doorbetaald en niet in aanmerking kwamen voor een tegemoetkoming op grond van de TTKO of op basis van een Sociaal medische indicatie komen in aanmerking voor een tegemoetkoming op basis van de TTKZO. De aanvraagperiode bij de SVB liep van 1 oktober tot en met 1 december 2022.

Naast de reguliere communicatieactiviteiten zijn extra acties ondernomen om de doelgroep zoveel mogelijk te bereiken:

- De SVB heeft in september en november 2022 de oude doelgroep van de eerste twee sluitingsperioden aangeschreven om hen te wijzen op de mogelijkheid TTKZO over de derde sluitingsperiode aan te vragen.
- Alle kinderopvangorganisaties met BSO zijn gewezen op de TTKZO en het aanvraagloket.
- Brancheorganisaties en oudervereniging in de kinderopvang (Brancheorganisatie Kinderopvang, Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang, BOink en Voor Werkende Ouders) hebben meermaals aandacht gevraagd voor de nieuwe tegemoetkoming bij hun achterban.

Er zijn totaal 432 aanvragen TTKZO toegekend. Een beperkt aantal aanvragen is nog in behandeling.

2 Continuïteit van de organisaties

In dit hoofdstuk gaan we in op aspecten die van invloed zijn op de continuïteit van de uitvoeringorganisaties. Hierbij komen onder andere de gevolgen van de krapte op de arbeidsmarkt, ICT-ontwikkelingen en sturingsaspecten aan de orde.

2.1 Herijking KPI's en publieke waarden

SZW, UWV en SVB maken in hun sturing en verantwoording de publieke waarden meer expliciet zichtbaar. Dit om als organisaties consequent oog te hebben voor de context waar de overheid in werkt: het algemeen belang, binnen de democratische rechtsstaat. Daar horen waarden bij als zorgvuldige omgang met burgers en participatie[3].

In 2021 heeft bij de SVB een eerste herijking van de 'key performance indicators' (KPI's) plaatsgevonden. In 2023 evalueren we samen met de SVB of deze KPI's bijdragen aan het leveren van toegevoegde waarden voor de maatschappij, het signaleren van knelpunten en scherpen we de KPI's waar nodig verder aan. Dit biedt ook de kans om de internationale context waarin de SVB opereert en die bemoeilijkend kan werken, meer tot zijn recht te laten komen in de KPI's. Gezamenlijk met UWV hebben we dit jaar de basis gelegd om publieke waarden te expliciteren in wat UWV doet en hoe UWV hierover verantwoordt in de komende jaren. Dit heeft geresulteerd in een nieuwe set prestatieafspraken die onderdeel uitmaakt van het UWV-jaarplan van 2023.

De set KPI's van beide organisaties zijn beschreven in de jaarplannen, die worden meegestuurd als bijlage bij deze Stand van de uitvoering. De KPI's worden verder ontwikkeld en zijn onderdeel van het gesprek over onze gezamenlijke opdrachten en hoe we daarop sturen en daarover verantwoorden. Dit om beter inzicht te krijgen waar we gezamenlijk meerwaarde creëren voor burgers en de maatschappij, waar er nog knelpunten zijn voor burgers en bedrijven en wat UWV, de SVB en SZW hier gezamenlijk in te doen hebben. De sturing van publieke organisaties vraagt doorlopend reflectie, en het proces van de herijking van KPI's is dan ook een doorlopend proces.

2.2 Gevolgen krappe arbeidsmarkt voor de capaciteit van UWV en de SVB

2.2.1 UWV

De krappe arbeidsmarkt raakt iedere organisatie. Hierdoor is het lastiger om uitstroom, onder andere als gevolg van vergrijzing, op te vangen. Daarnaast is het moeilijk voor UWV om voldoende gekwalificeerd personeel binnen te halen met specifieke expertises, zoals ICT-experts en verzekeringsartsen. Ten aanzien van de benodigde beleidsontwikkelingen en ICT-veranderingen leidt dat ertoe dat nog meer prioritering nodig is. UWV zet zich hard in om die expertise wel binnen te halen, onder meer via campagnes. In de eerste acht maanden van 2022 heeft dat ertoe geleid dat het totaal aantal medewerkers (vast en tijdelijk) met 1,8% is toegenomen. Ook komend jaar wordt verder ingezet op het vergroten van de aantrekkelijkheid van UWV als werkgever. De krappe arbeidsmarkt levert daarnaast een risico op voor komend jaar, mocht er door sociaaleconomische omstandigheden een toename ontstaan in de vraag naar onder meer WW-dienstverlening. Het kan dan moeilijk blijken om de dienstverlening op peil te houden.

2.2.2 SVB

[3] Nederlandse code voor goed openbaar bestuur, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2009

Bij de SVB zien we vergelijkbare problematiek rondom de capaciteit en kwaliteit van medewerkers als gevolg van uitstroom en extra taken. In de afgelopen periode zijn veel nieuwe medewerkers aangenomen in het kader van de Operatie Gezonde Dienstverlening. De effecten van de toegenomen capaciteit zijn nog niet direct zichtbaar in de tijdigheid van de dienstverlening. Dit komt doordat het tijd kost om nieuwe medewerkers op te leiden en om oude werkvoorraden weg te werken. Ook de door- en uitstroom van veel ervaren medewerkers en de beperkingen van de krappe arbeidsmarkt zijn hier oorzaak van. Daarom blijft het ook in 2023 een belangrijke opgave voor de SVB om medewerkers te werven en op te leiden. De SVB ziet dat met name specialistische functies langer openstaan. De SVB zet er daarom op in om een aantrekkelijke werkgever te zijn, door de ontwikkeling en vakmanschap van medewerkers centraal te stellen.

2.3 Onderzoek naar de governance van het IB en BKWI

In de vorige Stand van de uitvoering hebben we aangekondigd dat er een onderzoek is gestart naar de governance van het Inlichtingenbureau (IB) en het BKWI. Diverse ontwikkelingen hebben aanleiding gegeven voor een herbezinning op de positionering van het IB en BKWI. Voor BKWI is geconstateerd dat er sprake is van een complexe en ondoorzichtige governance[4]. Voor het IB speelt met name de vraag of er voldoende democratische controle mogelijk is, omdat het IB als stichting niet onder de verantwoordelijkheid van de minister van SZW valt en niet onder de toepassing van de Wet open overheid (Woo). Dit blijkt ook uit de motie Van Kent die in september 2021 is aangenomen.[5] Daarnaast speelt mee dat gegevensuitwisseling steeds belangrijker wordt en ook in steeds meer beleidsdomeinen een beroep op wordt gedaan. Er is sprake van veel beleidsinitiatieven, waar het lastig is in samenhang op te sturen. Zo is de SUWI-keten nauw verbonden met andere ketens, maar worden die ketens op verschillende manier aangestuurd.

Adviesbureau AEF heeft in samenwerking met de Beleidsonderzoekers en Hooghiemstra & Partners onderzoek gedaan naar de governance van het IB en BKWI in relatie tot de hierboven beschreven ontwikkelingen rondom gegevensuitwisseling. Hierbij is een aantal mogelijke varianten voor de toekomstige governance van het BKWI en het IB beschreven en gewogen aan de hand van een afwegingskader. Het onderzoeksrapport is als bijlage toegevoegd.

AEF constateert dat de knelpunten in de governance van BKWI en het IB binnen de huidige governancepositie kunnen worden aangepakt. In het rapport geeft AEF aan dat aan elk alternatief voor de huidige positionering nieuwe vragen of mogelijke risico's kleven. Voor BKWI houdt dit in dat er niet wordt voldaan aan de noodzakelijke randvoorwaarden voor verzelfstandiging. Voor het IB stelt AEF dat het IB als aanbieder van informatiediensten aan gemeenten een interbestuurlijke positionering kent, waarvoor geen voor de hand liggende alternatieve besturingsvorm is.

Specifiek voor BKWI (UWV) adviseert AEF dat de knelpunten aangepakt kunnen worden door meer duidelijkheid aan te brengen in de verdeling van de AVG-verantwoordelijkheden en verplichtingen in de SUWI-keten en te werken aan een eenduidig sturingsmodel voor de ketens waarin BKWI een rol speelt. Specifiek voor het Inlichtingenbureau ziet AEF ruimte om de ervaren knelpunten te verbeteren

[4] Evaluatie van de wet SUWI (2021): Kamerstukken II 2020/2021, 30 982, nr. 63
[5] De motie Van Kent verzoekt de regering om "de Kamer opties voor te leggen om het Inlichtingenbureau als private stichting om te vormen tot een instantie waar democratische controle op wordt uitgeoefend en die valt onder de Wob".

door de betrokkenheid van SZW en VNG bij het IB te versterken en het bestuursmodel van het IB aan te passen naar een directeur-bestuurder en een Raad van Toezicht. AEF geeft aan dat de door de Kamer geconstateerde gebrek aan democratische controle op het IB kan worden verbeterd door alle taken die het IB uitvoert in opdracht van ministeries te voorzien in een wettelijke verankering en het zicht op het IB te versterken door de jaarplannen en jaarverslagen van het IB aan de Kamer te sturen.

Over de verdere opvolging van de uitkomsten, aanbevelingen en adviezen van het rapport zult u in het eerste half jaar van 2023 worden geïnformeerd.

2.4 ICT-ontwikkelingen

2.4.1 UWV

Programma DataFabriek
Met het programma DataFabriek beoogt UWV drie 'legacy' datawarehouses te vervangen door één nieuwe. Een datawarehouse (DWH) is een ICT-systeem waarmee data uit diverse systemen wordt verzameld en waarmee vervolgens rapportages/informatieproducten worden gemaakt. De ratio achter dit programma is dat de ondersteuning van de systemen door veroudering te duur en complex wordt. Het gaat dus om het uitfaseren van verouderde oplossingen en het toekomstbestendig maken van UWV-systemen. Dit is tevens van belang om meer klantgericht te kunnen werken op basis van datagedreven processen.

Het programma DataFabriek is in 2017 gestart en betreft een grootschalig, complex en financieel omvangrijk verandertraject. In de vorige Stand van de uitvoering is uw Kamer geïnformeerd over de uitloop in tijd en toename van kosten ten opzichte van de initiële schattingen. Daarbij is aangegeven dat UWV diverse aanpassingen in de aanpak van het programma heeft doorgevoerd. Inmiddels heeft deze aanpak geresulteerd in de oplevering van de eerste zeven informatieproducten in de nieuwe omgeving. Per eind 2022 zijn alle bronontsluitingen van DWH3 gerealiseerd en zullen in totaal 15 van de 28 informatieproducten zijn gemigreerd. Het laatste informatieproduct wordt naar verwachting uiterlijk juni 2023 gemigreerd. Dit geeft vertrouwen dat het programma nu de juiste koers volgt.

De substantiële vertraging die het programma heeft opgelopen kan echter niet meer worden ingelopen. Bij aanvang was de inschatting dat het gehele verandertraject ongeveer €30,1 miljoen zou kosten en in december 2023 zou worden afgerond. De inschatting is nu dat het programma tot en met eind 2025 doorloopt. Daarmee zal er tevens sprake zijn van een aanzienlijke financiële overschrijding. UWV gaat de komende periode zorgvuldig analyseren wat de kosten van volledige afronding van het programma zijn. Op basis daarvan wordt bezien of er nog steeds een goede zakelijke rechtvaardiging bestaat voor vervanging van de andere omgevingen (DWH1 en DWH2).Dit is in overeenstemming met het advies van het BIT (nu genaamd AcICT) om dit na de migratie van het eerste datawarehouse te beoordelen. UWV en SZW hebben afgesproken om deze analyse ook door een externe partij te laten valideren.

In de Stand van de uitvoering van juni 2023 informeren wij uw Kamer weer over de voortgang van het programma DataFabriek.

Aanpak technische schuld/legacy
Zoals vrijwel alle grote (uitvoerings)organisaties kent ook UWV legacyproblematiek: ICT-systemen die gebouwd zijn met een technologie die niet meer courant is

waardoor het gebruik, onderhoud, modernisering en wijzigen moeilijker of kostbaarder is dan bij courante technologie. Binnen de organisatie is dan ook permanent aandacht voor de vernieuwing van het systeemlandschap. Op basis van regulier onderhoud en een aantal grote meerjarige projecten worden verouderde ICT-systemen aangepast aan de huidige eisen en mogelijkheden, of vervangen.

Met die permanente vernieuwing van het ICT-landschap boekt UWV strategische winst. Elke vernieuwingsslag vergroot de mogelijkheden voor betere dienstverlening en zorgt ervoor dat een volgende vernieuwingsslag gemakkelijker verloopt. Tegelijkertijd vraagt de permanente modernisering van het ICT-landschap veel capaciteit. Het UWV Informatieplan (UIP) 2023-2027 laat de spanning zien tussen enerzijds het beslag dat nieuwe wet- en regelgeving legt op de verandercapaciteit van UWV, en anderzijds de gewenste vernieuwing en vereenvoudiging van het IV-landschap en de ambitie om (digitale) dienstverlening aan burgers en digitale ondersteuning aan medewerkers te verbeteren. Voor voorgenomen wet- en regelgeving is nu nog voldoende capaciteit, maar daarnaast is er slechts beperkt ruimte voor aanvullende ICT-projecten. De juiste prioriteitstelling is belangrijk, ook bij het vinden van de juiste balans tussen het op orde houden en tijdig vernieuwen van het ICT-landschap.

Op dat vlak heeft het UWV de afgelopen jaren al veel bereikt. De basis van het ICT-landschap is op orde gebracht, ketenmonitoring is ingericht en belangrijke systemen zijn meer robuust gemaakt. Het datacenter is opnieuw aanbesteed waarbij tevens een moderniseringsslag is gemaakt. Daarbij wordt de inzet van cloudcomputing steeds meer de standaard voor nieuwe systemen. De organisatie heeft nu één uitkeringssysteem per wet en één betaalsysteem. Het aantal systemen is daarmee teruggebracht en de vernieuwing loopt, maar de volledige vervanging zal nog vele jaren vergen. Veel van deze systemen zijn gebouwd op basis van maatwerk. Voor het vervangen van deze systemen zijn geen kant-en-klare producten beschikbaar. Bovendien zijn deze systemen erg complex geworden na vaak vele wijzigingen in wet- en regelgeving. Waar mogelijk kijkt UWV ook naar standaardoplossingen, zoals voor klantcontacten en koppelen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Veel secundaire processen worden daarmee ondersteund.

2.4.2 SVB

De dienstverlening van de SVB is sterk informatie- en IT gedreven. De SVB werkt daarom continu aan het verbeteren van de informatievoorziening. Hiervoor is de IV-strategie 2021-2025 opgesteld, die op dit moment wordt geactualiseerd. Doel daarvan is het vergroten van de wendbaarheid, continuïteit en beheersbaarheid van de huidige informatievoorziening. Op die wijze ontstaat er ruimte voor vernieuwing. De uitvoering van het programma “IT op Koers” en het programma “Modernisering AA” zijn daarvoor bepalend.

IT op Koers

Met de uitvoering van het programma ‘IT op Koers’ werkt de SVB aan de toekomstbestendigheid en professionaliteit van haar IT-dienstverlening. Hoewel de SVB hierin stappen zet, blijkt dit meer tijd en capaciteit van de organisatie te vragen dan voorzien. Door de huidige krappe arbeidsmarkt blijven met name specialistische functies langer onvervuld. Op dit moment wordt de planning van de realisatie van de ambities uit “IT op Koers” geactualiseerd. Verwacht wordt dat de ambitie om voor de vernieuwde outsourcing die in 2024 gepland staat, de beoogde basis versterkt te hebben, nog haalbaar is. In de volgende Stand van de uitvoering zal uw Kamer daarover worden geïnformeerd.

Modernisering AA
Het AA-systeem is de basisadministratie van de SVB. Dit stabiele, maar verouderde systeem heeft een forse moderniseringsslag nodig om de betrouwbaarheid op lange termijn te garanderen en de wendbaarheid voor nieuwe vraagstukken te kunnen leveren. Hiervoor is het programma 'Modernisering AA' opgestart. Evenals 'IT op Koers' vraagt dit veel van de organisatie, waardoor de voortgang minder snel gaat dan gepland. Binnen dit programma zijn inmiddels diverse haalbaarheidsonderzoeken uitgevoerd. De resultaten van deze onderzoeken hebben ertoe geleid dat in het tweede tertaal een pilot is gestart, gericht op het herinrichten van het AA-systeem. De continuïteit van IT-dienstverlening wordt geborgd en verhoogd door in 2023 de technische schuld verder te verlagen waarna er ruimte komt voor grotere IT-ontwikkelingen, die voortkomen uit mogelijke wetswijzigingen van onder meer de AOW, AKW en ANW.

Momenteel werkt de SVB aan een actualisatie van de IV-strategie. Hierin wordt bekeken of de stappen die de SVB nu zet voldoende zijn zodat IT vanaf 2024 geen belemmering is voor wijzigingen in beleid.

2.5 Risicomanagement

2.5.1 UWV

UWV is in 2019 gestart met de versterking van risicomanagement. Risicomanagement helpt UWV om knelpunten te voorkomen door risico's tijdig te identificeren en aan te pakken. Het bevordert de kwaliteit van de dienstverlening en daarmee het vertrouwen in UWV.

In 2022 lag de nadruk op het versterken van risicoleiderschap binnen UWV. Dit met als doel dat risico's tijdig worden onderkend en op de juiste niveaus van acties (beheersmaatregelen) worden voorzien. Ongeveer 900 leidinggevenden, controllers en kwaliteitsadviseurs van UWV hebben de opleiding risicoleiderschap inmiddels doorlopen. Binnen een aantal grote divisies is gestart met het inrichten van risicomeldpunten, waar managers en medewerkers risico's, issues en zorgpunten kunnen melden. In 2023 werkt UWV verder aan de ontwikkeling en toepassing van risicomanagement binnen geheel UWV.

Risicomanagement geeft tevens richting aan het gesprek tussen UWV en SZW over beleid en uitvoering. UWV benoemt in het jaarplan voor 2023 een aantal bestuurlijke risico's voor de continuïteit (en kwaliteit) van dienstverlening en de voortvarendheid van belangrijke verbetertrajecten. Deze toprisico's en gerelateerde dilemma's worden regelmatig besproken in de overleggen tussen UWV en SZW.

2.5.2 SVB

De SVB zet al een aantal jaar in op het versterken van het risicomanagement. Dit draagt bij aan het inzichtelijk maken van de complexiteit van opgaves en het behalen van de ambities van de SVB. Het afgelopen jaar zijn er verdere verbeteringen doorgevoerd. Zo heeft de SVB een opleiding over risicoleiderschap ontwikkeld waaraan alle managementteams van de SVB gaan deelnemen. Ook is er beleid opgesteld om het risicomanagement bij projecten te versterken, waarbij projecten met een hoger risicoprofiel intensiever gemonitord worden.

Om te bepalen welke risico's de grootste bedreiging vormen voor het behalen van de doelstellingen van de SVB, worden er op verschillende niveaus van de organisatie risicodialogen gevoerd. Hieruit volgt de lijst met toprisico's voor 2023, met daarbij maatregelen om de kans op het risico of de impact van het risico te verkleinen.

Deze toprisico’s worden actief besproken en gevolgd in de overleggen tussen SZW en de SVB.

3 Dienstverlening

Het directe contact tussen overheid en burgers vindt plaats via de dienstverlening van onze uitvoeringsorganisaties. De dienstverlening is daarmee bepalend voor de manier waarop burgers het contact met de overheid ervaren. Onlangs hebben we uw Kamer geïnformeerd over de resultaten van het onderzoek naar hardvochtige effecten van (de uitvoering van) de Participatiewet, de werknemers-regelingen en de uitbetaling van het persoonsgebonden budget en wat we doen om te voorkomen dat het beleid, wet- en regelgeving onnodig hard uitpakken.[6] In dit hoofdstuk van de Stand van de uitvoering gaan we in op de ontwikkelingen rond dienstverlening. Hierbij komen zowel overkoepelende onderwerpen zoals het programma Werk aan Uitvoering aan de orde, als de dienstverlening aan specifieke doelgroepen, zoals WIA-gerechtigden en AIO-gerechtigden.

3.1 Stand van zaken programma Werk aan Uitvoering en Maatwerk

In de brief van 4 juli 2022[7] heeft de Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen toegelicht hoe we om willen gaan met de menselijke maat in dienstverlening. In deze brief is ook ingegaan op de stand van zaken van het programma Werk aan Uitvoering en de prioriteiten binnen dit programma.

De menselijke maat is één van de uitgangspunten voor zowel het beleid, wetgeving als de dienstverlening door de overheid. Samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is het programma aan de slag om via praktijkinitiatieven onderzoek te doen naar de beste vormen van een loketfunctie, waar burgers die behoefte hebben aan een persoonlijke benadering goed worden gehoord en de dienstverlening krijgen die zij nodig hebben. De loketfunctie kan een fysieke balie zijn, maar ook een telefonische of digitale ingang zijn. UWV en de SVB participeren in deze aanpak. UWV en de SVB hebben de ambities rond de loketfunctie opgenomen in het jaarplan. UWV gaat in 2023 in meerdere regio's aan de slag met de loketfunctie (in de vorm van Regionale Werkcentra), waar gemeenten en UWV ontschotte dienstverlening aanbieden in samenwerking met sociale en private partners en onderwijs. In samenwerking met DUO biedt de SVB sinds een aantal jaar gezamenlijke dienstverlening op locatie (GDL) in de vorm van een fysiek loket bij gemeenten. De ervaringen die met deze pilots worden opgedaan, worden meegenomen bij de invulling van een overheidsloket vanaf 2023. Uw Kamer zal hier via de voortgangsrapportages van het programma nader over worden geïnformeerd.

Het afgelopen jaar is de SVB binnen de Werkplaats Maatwerk in Dienstverlening verdergegaan met het proactief contact opnemen met burgers. In dit kader zijn diverse pilots uitgevoerd. De maatwerkplaats van UWV is inmiddels in alle 11 districten actief en is recent geëvalueerd. Via de kabinetsreactie op het rapport over hardvochtige effecten in de sociale zekerheid is uw Kamer geïnformeerd over deze evaluatie[8]. Vanuit de maatwerkplaatsen van UWV en de SVB is er een link naar de overheidsbrede maatwerkplaats; een netwerk van professionals dat het leren en ontwikkelen van maatwerk vanuit de praktijk organiseert.

3.2 Inzet begrijpelijke brieven bij UWV en de SVB

In de Stand van de uitvoering van juni 2022 hebben wij u uitgebreid geïnformeerd over de inzet van de SVB en UWV voor persoonlijke, begrijpelijke en laagdrempelige communicatie richting burgers. Beide organisaties hebben deze inzet onverminderd

[6] Kamerstukken II 2022/2023, 26 448, nr. 313
[7] Kamerstukken II 2020/2021, 29 362, nr. 308
[8] Kamerstukken II 2022/2023, 29 362, nr. 313

voortgezet. Zo heeft UWV meer dan 400 brieven beter leesbaar en meer cliëntgericht gemaakt. Deze aanpassingen hebben impact op gemiddeld 1,2 miljoen contactmomenten per jaar. De SVB werkt samen met communities om brieven te toetsen op begrijpelijkheid. In de tweede helft van 2022 heeft de SVB verder gewerkt aan project 'KoLiBrie', ofwel 'Korte en Lichte Brieven'. Ook in dit project worden brieven beter leesbaar gemaakt, door bijvoorbeeld duidelijke en overzichtelijke pictogrammen te gebruiken. De SVB toetst daarnaast informatie op de website blijvend aan B1-leesniveau.

3.3 Ontwikkelingen dienstverlening van UWV

3.3.1 Bruto terugbetalen vorderingen

Met de motie van het lid van Kent (SP)[9] is het kabinet verzocht met een voorstel te komen om uitkeringsgerechtigden in alle gevallen alleen de netto-uitkering terug te laten betalen. Dit is een complex vraagstuk dat raakt aan de kern van de loonheffingssystematiek en de inkomstenbelasting. Alle consequenties worden goed in beeld gebracht en er dient een zorgvuldige afweging gemaakt te worden tussen het voordeel van netto terugbetalen en de impact op andere processen, uitvoerbaarheid en doenvermogen van de burger.

De mogelijke oplossingsrichtingen zijn inmiddels in beeld gebracht. Ook is er een rondetafelgesprek georganiseerd met externe experts vanuit het fiscale, uitvoerings- en burgerperspectief. Enkele oplossingsrichtingen worden nader uitgewerkt om het uiteindelijke effect voor de burger inzichtelijk te maken. Hierdoor wordt ook duidelijk welke systemen en processen aangepast moeten worden en in hoeverre nadelige effecten gemitigeerd kunnen worden.

Naast het onderzoek naar een structurele oplossing voor bruto terugbetalen, wordt ook ingezet op het verbeteren van de dienstverlening. Tijdens het inventariseren van oplossingsrichtingen is duidelijk geworden dat met een persoonlijke benadering de knelpunten rondom bruto terugbetalen kunnen worden verkleind en soms zelfs weggenomen. Zodoende wordt ook uitgewerkt op welke wijze de dienstverlening verbeterd kan worden. Deze aanpassingen zullen we bezien in samenhang met andere initiatieven op het gebied van persoonlijke benadering in de dienstverlening.

Niet bruteren in het kader van de hersteloperatie KOT
Op 27 december 2021 heeft de toenmalige Staatssecretaris van SZW uw Kamer geïnformeerd over de terugvordering van publieke schulden die in 2021 bij mogelijk gedupeerde ouders van de kinderopvangtoeslag affaire zijn ontstaan[10]. In het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire heeft de Staatssecretaris toen toestemming aan UWV en de SVB gegeven om voor deze specifieke categorie terugvorderingen, toe te staan dat de ouders niet worden geconfronteerd met een hogere terugbetaling dan wanneer zij in 2021 hadden kunnen terugbetalen. Ouders kunnen zich nog tot en met 31 december 2023 melden bij de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen van het ministerie van Financiën, als zij in de problemen zijn gekomen naar aanleiding van de kinderopvangtoeslagaffaire. De komende jaren zullen UWV en de SVB dan ook te maken krijgen met potentieel gedupeerde ouders waarvan de publieke schulden gepauzeerd worden. Ook in 2022 en de komende jaren zullen er ouders zijn die als gevolg van deze pauzering worden geconfronteerd met een hogere terugbetaling dan wanneer zij deze eerder hadden kunnen terugbetalen. Dit vinden wij ongewenst, omdat de hogere terugbetaling het directe gevolg is van het pauzeren van de terugbetaling. We hebben daarom UWV

[9] Kamerstukken II 2021/2022, 35 925 XV, nr. 91
[10] Kamerstukken II 2021/2022, 31 066, nr. 952

en de SVB toestemming gegeven om gedurende de afhandeling van de hersteloperatie toe te staan dat deze ouders niet worden geconfronteerd met een hogere terugbetaling.

Het verlagen van het terugvorderingsbedrag voor deze groep ouders is nadrukkelijk een eenmalige oplossing. Dit betekent voor deze ouders een verlaagd bruto terugvorderingsbedrag. Ouders hebben dan nog steeds de mogelijkheid om voorlopige aangifte bij de belastingdienst te doen.

3.3.2 Ontwikkelingen in dienstverlening WIA

In augustus 2022 is een brief over de aanpak van WIA-hardheden en mismatch sociaal-medisch beoordelen[11] verstuurd. Het aantal verzekeringsartsen blijft de komende periode in het meest gunstige scenario gelijk, terwijl de vraag naar (her)beoordelingen verder toeneemt. Hierdoor moeten (ex-)werknemers lang wachten op hun (her)beoordeling, wat onzekerheid geeft over het recht op (en de hoogte van) een uitkering. Daarbij levert het ook voor veel werkgevers onzekerheid op.

In deze brief zijn daarom maatregelen beschreven die nodig zijn om op de korte en middellange termijn de mismatch te verkleinen en de negatieve impact op (ex-)werknemers en werkgevers zoveel mogelijk te beperken. UWV is vanaf 1 oktober 2022 bezig om de kortetermijnmaatregelen te implementeren en uit te voeren. In het eerste kwartaal van 2023 zal een stand van zaken worden gegeven over de implementatie van onder andere de kortetermijnmaatregelen. Daarbij zal dan ook de verkenning van de middellange termijn maatregelen worden meegenomen, die tevens in de Kamerbrief van 26 augustus 2022 is aangekondigd.

Toerekensystematiek ERD/WGA

Indien een (ex-)werknemer arbeidsongeschikt wordt en een uitkering op grond van de Werkhervattingsregeling Gedeeltelijke Arbeidsgeschikten (WGA) ontvangt, dan wordt die uitkering tien jaar lang aan werkgevers toegerekend. In de Stand van de uitvoering van juni 2022 is aangegeven dat de tien jaar periode een risico vormt, onder meer doordat er in de periode van tien jaar een substantiële kans is op fusies, overgangen van ondernemingen of splitsingen van bedrijven. Het toerekenen van lasten voor de premiedifferentiatie is hierdoor complex. Daarnaast ontstaat er hierdoor vaak een waaier aan belanghebbende werkgevers aan wie UWV kopieën van uitkeringsbeschikkingen moet versturen op grond van de Algemene wet bestuursrecht. Zo krijgen ook werkgevers waar de betrokken uitkeringsgerechtigde niet werkt, een kopie. Dat levert voor werkgevers onduidelijkheid op.

Deze complexiteit proberen wij te beperken door samen met de Belastingdienst en UWV mogelijkheden te onderzoeken om de wetgeving te vereenvoudigen. Het wetsvoorstel beschikking bij overgang van onderneming is een voorbeeld van een vereenvoudiging. De beoogde inwerkingtredingsdatum van het wetsvoorstel is 1 januari 2027. Een andere mogelijke vereenvoudiging, die UWV noemt in zijn knelpuntenbrief van 17 juni jl., is inkorting van de WGA-risicoperiode van 10 naar 5 jaar. Wij hebben onlangs de onafhankelijke commissie Toekomst arbeidsongeschiktheidsstelsel ingesteld om te adviseren over een toekomstbestendig stelsel. Een dergelijke stelselwijziging past binnen de taakopdracht van de commissie, waarin wij de commissie vragen om aandacht te hebben voor de uitvoerbaarheid, betaalbaarheid en uitlegbaarheid van het stelsel.[12]

[11] Kamerstukken II 2022/2023, 26 448 nr. 685
[12] Kamerstukken II 2022/2023, 26448, nr. 691

Doorontwikkeling activerende dienstverlening voor mensen met een arbeidsbeperking (WGA)
Voor de doorontwikkeling van de WGA-dienstverlening loopt een onderzoeksprogramma over de periode 2017–2025. Om hier meer zicht op te krijgen, heeft het onderzoeksbureau De beleidsonderzoekers in een midterm review de huidige stand van zaken van het onderzoeksprogramma en de WGA-dienstverlening in beeld gebracht[13].

Wij constateren op basis van deze rapporten dat we op koers liggen om bij afronding van het onderzoeksprogramma inzicht te kunnen verschaffen in de doelmatigheid en doeltreffendheid van de WGA-dienstverlening. De midterm review laat ook zien dat UWV de afgelopen jaren veel heeft geïnvesteerd in het versterken van de WGA-dienstverlening en dat UWV conform afspraak uitvoering geeft aan de basale dienstverlening. Dit betekent dat er voor meer burgers re-integratiedienstverlening wordt ingekocht en dat de doelstelling van tenminste één en gemiddeld twee gesprekken per jaar ruimschoots wordt behaald.

Scholingsexperiment WGA-gerechtigden
Met het experiment voor WGA-gerechtigden willen wij de werkhervattingskans vergroten van WGA'ers die medisch gezien schoolbaar zijn. Het experiment is op 1 juni 2022 gestart met vier regionale scholingspilots. Voor 2022 en 2023 wordt in de pilots rekening gehouden met 50 leerwerktrajecten en 100 taaltrainingen per jaar. Deelnemers doen nieuwe vaardigheden op die afgerond worden met een praktijkverklaring, mbo-certificaat of zelfs een mbo-diploma.

Tegelijk met de pilots loopt ook vanaf juni 2022 een evaluatiestudie in de vorm van een lerende evaluatie. De sociale partners zijn betrokken bij de uitvoering van de pilots via de begeleidingscommissie. Deze lerende evaluatie is nodig om het scholingsconcept voor de WGA solide neer te zetten en na te gaan of en hoe deze aanpak werkt. Leeropbrengsten worden direct meegenomen in de pilots. De eerste tussentijdse resultaten van de pilots zijn rond mei 2023 beschikbaar.

Actualiteit onvoldoende rekening houden met zelfstandig inkomen genoten in de uitkeringen voor WIA
Inkomsten uit werkzaamheden als zelfstandige dienen te worden verrekend met SV-uitkeringen (AW, IOW, ZEZ, ZW en TW; niet WW). Informatie over deze inkomsten ontvangt UWV van de Belastingdienst. UWV gebruikt voor de uitwisseling van deze informatie met de Belastingdienst een applicatie genaamd Zelfstandigen Applicatie UWV (ZAU). Hierdoor hoeven zelfstandigen niet zelf jaarstukken aan UWV te leveren. Eind 2021 is vastgesteld dat in deze applicatie een fout in de software is opgetreden, waardoor voor een deel van de betrokkenen onjuiste informatie over inkomsten als zelfstandige aan UWV is geleverd. Dit had tot gevolg dat UWV voor deze betrokkenen ten onrechte geen of te lage inkomsten met de uitkering verrekend heeft waardoor betrokkenen een te hoge uitkering hebben genoten.

De groep op wie deze gegevensuitwisseling met de Belastingdienst van toepassing is omvat circa 16.000 BSN's. Echter niet op alle betrokkenen is deze omissie van toepassing. UWV en SZW hebben in september 2022 afspraken gemaakt over herstel van deze omissie: UWV zal in de periode tot 1 januari 2023 een steekproef doen onder 300 betrokken BSN's om een indicatie te krijgen van de omvang aan

[13] Kamerstukken II 2022/2023, 26448, nr. 686

teveel verstrekte uitkeringen. In januari 2023 volgt nader overleg tussen SZW en UWV over verdere besluitvorming. In de volgende Stand van de uitvoering informeren wij u hier verder over.

3.3.3 Ontwikkelingen in de WW-dienstverlening

Het aantal WW-uitkeringen heeft in oktober dit jaar het laagste niveau ooit bereikt. Niet eerder constateerde het CBS dat er slechts 150.000 lopende werkloosheidsuitkeringen werden toegekend. Hier zijn we uiteraard blij mee. Dit laagterecord kan voor een deel worden verklaard door wijzigingen van het WW-stelsel, zoals bijvoorbeeld de verkorting van de maximale uitkeringsduur. Maar ook het aantal kortdurende WW-uitkeringen is vooral sinds de eerste maanden van 2021 flink afgenomen.

Dienstverlening op maat

In de vorige Stand van de uitvoering hebben wij uw Kamer geïnformeerd over de effectevaluatie WW-dienstverlening. Uit het eindrapport, aangeboden aan uw Kamer bij brief van 2 september 2022[14], weten we dat persoonlijke dienstverlening effectief is. Ook weten we welke instrumenten we daarbij op welk moment het beste voor specifieke groepen kunnen inzetten. SZW en UWV gaan met elkaar in gesprek over de bevindingen van het onderzoek en bezien welke lessen hieruit kunnen worden getrokken ten behoeve van de doorontwikkeling van het structurele beleid.

Tijdelijke overcapaciteit

In de vorige Stand van de uitvoering hebben wij u geïnformeerd dat er bij UWV sprake was van een tijdelijke overcapaciteit binnen de WW-dienstverlening. Dat was de afgelopen maanden nog steeds het geval. Reden hiervoor is dat de instroom in de WW lager bleek te zijn dan verwacht. UWV maakt gebruik van deze overcapaciteit door de dienstverlening tijdelijk te intensiveren waar dit het meest wenselijk is en door een deel van de medewerkers WW om te scholen, zodat zij ingezet kunnen worden voor de AG-dienstverlening. Twee voorbeelden van intensivering zijn als volgt: UWV spreekt alle cliënten bij de start van de WW-dienstverlening. Circa 70% van de WW-gerechtigden die relatief kort in de WW-dienstverlening zitten, benadert UWV in 2022 persoonlijk. Voordat er sprake was van overcapaciteit werden alleen WW-gerechtigden met een lage hervattingskans snel persoonlijk benaderd voor advies door een UWV-adviseur. Ook worden mensen die langer dan één jaar in de WW zitten nu intensiever begeleid dan voorheen. De intensievere begeleiding bestaat bijvoorbeeld uit meer gesprekken met UWV-adviseurs en uit coaching. Ook is er meer tijd voor de begeleiding per cliënt beschikbaar.

Scholingsbudget WW

Het scholingsbudget WW is in 2022 als tijdelijke voorziening verlengd en wordt vanaf 2023 een structureel instrument voor UWV met een jaarlijks budget van €14 miljoen (inclusief uitvoeringskosten).

3.3.4 Onderzoek vereenvoudigingsaspecten Wajong

Begin 2023 starten we met een kwalitatief onderzoek naar de vereenvoudigingsaspecten van de Wet vereenvoudiging Wajong en de beleving van de persoon met een Wajong-uitkering. Samen met een jaarlijkse monitorrapportage die begin 2023 naar de Eerste en Tweede Kamer zal worden verzonden, vormt dat input voor de wetsevaluatie in 2025.

[14] Kamerstukken II 2021/2022, 26 448, nr.686

3.3.5 Informeren over transactiekosten bij buitenlandse rekeningen

UWV heeft signalen ontvangen dat sommige uitkeringsgerechtigden met een Turkse bankrekening vanaf november 2021 extra kosten in rekening gebracht krijgen. Met de overgang naar het betalingssysteem Target-2 zijn er Turkse banken die andere kosten voor de betalingen van het UWV naar Turkije berekenen. De oorzaak ligt in de bankvoorwaarden en de kosten die zij rekenen voor een buitenlandse overboeking. De reden voor de overstap naar Target-2 is dat de oude manier van betalen sterk verouderd was. In de motie Van Baarle[15] wordt verzocht om situaties waarin uitkeringsgerechtigden er financieel op achteruit zijn gegaan, in internationaal verband en in de richting van betreffende banken, aan te kaarten en deze uitkeringsgerechtigden te voorzien van voorlichting.

UWV heeft in augustus op drie plekken de communicatie aangepast:

1. in het belscript voor de medewerkers van het Klant Contact Centrum;
2. via een toevoeging in de eerste brief met uitleg over AW-uitkeringen zoals de WAO;
3. via algemene informatie op de website van UWV.

In de communicatie komt nu de volgende tekst terug: 'Het kan zijn dat uw bank kosten in rekening brengt voor het overmaken van uw uitkering. Dit hangt af van het land waar uw bank is gevestigd'. Daarnaast heeft de G20 het verbeteren van grensoverschrijdende internationale betalingen tot prioriteit gemaakt en een routekaart opgesteld met 19 bouwstenen voor het verbeteren van grensoverschrijdende betalingen. Eén van de doelstellingen is het omlaag brengen van de kosten van grensoverschrijdende betalingen. De Nederlandsche Bank is namens Nederland betrokken samen met verschillende private partijen, zoals banken.

3.3.6 Lager aantal aanvragen Toeslagenwet door een nieuw UWV-systeem

In het achtmaandenverslag heeft UWV gemeld dat het aantal aanvragen voor een Toeslagenwetuitkering naast een WW-uitkering het afgelopen jaar met 40% is afgenomen. Deze afname is volgens UWV deels te verklaren uit de afname van het aantal WW-aanvragen. Daarnaast speelde volgens UWV ook de introductie van de WW-klantapplicatie in november 2021 een rol. Deze applicatie is door UWV ontwikkeld als een extra serviceverlening om WW-aanvragers te wijzen op de mogelijkheid van een aanvullende toeslag. De applicatie heeft tot doel het niet-gebruik terug te dringen. Omdat gebleken is dat de boodschap van de applicatie onvoldoende duidelijk overkwam, is deze eind oktober zodanig aangepast, dat mensen die een WW-uitkering aanvragen automatisch ook een Toeslagenwetuitkering aanvragen tenzij ze daar overduidelijk geen recht op hebben. Het is niet zo dat door de oorspronkelijke opzet van de applicatie aan uitkeringsgerechtigden het recht op een toeslag op grond van de Toeslagenwet is ontzegd of onthouden.

3.4 Ontwikkelingen dienstverlening van de SVB

3.4.1 Terugdringen niet-gebruik AIO

De tijdelijke regeling pilot gerichte bevordering gebruik AIO is op 21 september 2022 gepubliceerd. De pilot is direct daarna van start gegaan en loopt tot medio 2023. In de pilot identificeert en benadert de SVB potentiële AIO-gerechtigden met behulp van inkomensgegevens van UWV. Daarbij onderzoekt de SVB wat de reden is dat burgers de AIO-uitkering niet hebben aangevraagd als er sprake is van bewust

[15] Kamerstukken II 2021/2022, 26 448, nr. 671.

niet-gebruik. Tevens wordt onderzocht of en in hoeverre de SVB in staat is door een gerichte benadering het niet-gebruik in het vervolg te voorkomen.

In de eerste twee weken van november heeft de SVB aan ongeveer 1.000 potentiële AIO-gerechtigden een brief gestuurd. Inmiddels hebben de eerste potentiële AIO-gerechtigden contact met de SVB opgenomen. Burgers die niet reageren op de brief, worden gebeld als er een juist telefoonnummer beschikbaar is. Lukt het niet om op deze manier contact op te nemen, dan stuurt de SVB een handgeschreven kaartje met het verzoek om telefonisch contact met de SVB op te nemen.

3.4.2 Herstelactie kindgebonden budget

Vanaf medio 2019 vond de herstelactie kindgebonden budget plaats bij Toeslagen. Dit herstel was nodig als gevolg van een omissie in de uitvoering door Toeslagen, waardoor een aantal ouders over de periode 2013-2019 onterecht geen kindgebonden budget ontvingen. Een kleine groep ouders heeft in juni 2022 ten onrechte een betaling ontvangen van Toeslagen over de herstelperiode. Uw Kamer is hierover en over de aanpak om deze fout te herstellen bij brief van 13 juli jl. geïnformeerd[16].

Voor de burger (of diens partner) die ook een gezinsbijslag ontvangt uit een ander land, verzorgt de SVB de betaling van het kindgebonden budget. Deze burgers worden over de fout door de SVB geïnformeerd. Voor onterechte uitbetalingen wordt, als dat mogelijk is, een invorderingstraject gestart. Hierbij hanteert de SVB alle gebruikelijke waarborgen, waaronder de mogelijkheid van een betalingsregeling op maat.

3.4.3 Telewerken grensarbeiders

Van 20 maart tot 1 juli 2022 heeft de SVB coronabeleid uitgevoerd. Dit beleid hield in dat thuiswerken in een andere EU-lidstaat geen gevolgen had voor waar iemand sociaal verzekerd was. Op 1 juli 2022 is dit coronabeleid beëindigd en is er in EU verband (Administratieve Commissie) afgesproken dat thuiswerken in een andere lidstaat tijdens de transitieperiode tot 1 januari 2023 geen gevolgen heeft voor waar iemand sociaal verzekerd is. Deze transitieperiode is op voorstel van Nederland verlengd tot 1 juli 2023.

De SVB heeft de gevolgen en risico's in kaart gebracht van de transitieperiode. Daarnaast heeft de SVB in beeld gebracht welke uitvoeringsconsequenties en risico's zijn verbonden aan mogelijke scenario's na afloop van de transitieperiode.

Gevolgen verlenging transitieperiode

De SVB wijst er in een uitvoeringstoets op dat de transitieperiode geen rechtsgrond heeft omdat zonder wettelijke bepaling wordt afgeweken van de aanwijsregels uit de Europese sociale zekerheidsverordening 883/2004. Het gevolg kan zijn dat in mogelijke toekomstige juridische procedures alsnog de toepasselijke wetgeving op grond van de aanwijsregels uit Verordening 883/2004 moet worden vastgesteld. Hierdoor kunnen mensen met terugwerkende kracht in Nederland verzekerd raken. Als het om tijdvakken uit een verder verleden gaat, heeft betrokkene ook over die tijdvakken recht op de daarbij behorende sociale zekerheidsvoorzieningen (met name AOW en kinderbijslag) zonder dat daarover premie is betaald. Dit kan op lange termijn gevolgen met zich meebrengen voor de uitkeringslasten en uitvoeringskosten. Tegelijkertijd blijven deze financiële gevolgen volgens de huidige inschatting beperkt, omdat het om een beperkte periode gaat (maart 2020 tot einde

[16] Kamerstukken II 2021/2022, 35 010, nr. 27

transitieperiode, vooralsnog voorzien tot 1 juli 2023). De vraag of dit risico zich gaat realiseren kan op dit moment niet beantwoord worden. Er wordt aangenomen dat de meeste mensen juist willen dat (tijdelijk) wordt afgeweken van de regels uit Verordening 883/2004, omdat zij anders in hun woonland voor een beperkte periode verzekerd zouden raken in plaats van in de lidstaat van de werkgever.

Uitvoerbaarheid toekomstscenario's
In de huidige tijdsgeest lijkt telewerken voor veel mensen steeds meer een onderdeel te vormen van de alledaagse werkpraktijk. De SVB begrijpt dat meer flexibiliteit gewenst is in de verzekeringsvaststelling van personen die over de grens telewerken. De vraag is hoe het faciliteren van grensoverschrijdend telewerken bereikt kan worden op een zo goed en eenvoudige mogelijke wijze. De SVB heeft daarom op eigen initiatief een uitvoeringstoets uitgebracht over de mogelijke toekomstscenario's na afloop van de transitieperiode. De SVB geeft in deze uitvoeringstoets inzicht in de randvoorwaarden die voor de SVB belangrijk zijn om zowel rechtszekerheid vanuit burgerperspectief als ook uitvoerbaarheid te garanderen. De belangrijkste drie randvoorwaarden voor de SVB zijn:

1) een uniforme toepassing en uitvoering van de aanwijsregels uit Verordening 883/2004;
2) een duidelijke rechtsgrond;
3) een voorbereidingstijd van een jaar in verband met werving en opleiding van nieuwe medewerkers en het aanpassen van de SVB-systemen. Invoering van wijzigingen binnen een korter tijdsbestek is onuitvoerbaar.

Voor de structurele en langere termijn is een wijziging van Verordening 883/2004 wenselijk. Voor de kortere termijn heeft de SVB een sterke voorkeur voor een variant waarin Nederland overeenkomsten sluit met zoveel mogelijk andere lidstaten waarbij door toepassing van een nieuwe aanwijsregel kan worden afgeweken van de bestaande aanwijsregels uit Verordening 882/2004 (categorale artikel 16 overeenkomst).

Onze inzet in Europa en vervolg
Voor de korte termijn hebben wij ons in Europa ingezet voor de totstandkoming van de transitieperiode om te voorkomen dat burgers en uitvoering met een abrupte verandering in de sociale zekerheid worden geconfronteerd. De verlenging van de transitieperiode moet lidstaten de tijd geven om een oplossing uit te werken, zonder dat burgers en uitvoering met tussentijdse wijzigingen worden geconfronteerd. Tegelijkertijd pleit Nederland in Europa voor codificatie of publicatie van het Coronabeleid en de transitieperiode. De discussie hierover loopt nog.

Voor een oplossing na afloop van de transitieperiode zetten SZW en de SVB zich in EU-verband gezamenlijk in voor een verwezenlijking van het voorkeursscenario van de SVB (een categorale artikel 16 overeenkomst met een nieuwe aanwijsregel). Op dit moment staan nog niet alle lidstaten dezelfde oplossing voor. We zullen daarom met een open blik kijken naar alternatieve oplossingsrichtingen waarvoor voldoende draagvlak onder de lidstaten bestaat.

Tot slot is de kans dat lidstaten een voorbereidingsperiode van een jaar overeenkomen gering. Over de uitvoeringsrisico's die dit met zich meebrengt en de voorbereidingen die de SVB ondanks het onzekere toekomstscenario vast kan treffen zijn wij in gesprek met de SVB.

3.4.4 Verlenging overbrugging OBR

In het kader van de problematiek rondom het AOW-hiaat van arbeidsongeschikte zelfstandigen hebben wij besloten de Tijdelijke Overbruggingsuitkering (OBR) te verlengen met twee jaar, tot 1 januari 2025. Op 21 oktober jl. hebben we de brief waarin deze verlenging wordt aangekondigd met de kabinetsreactie[17] op de moties Leijten/Peters[18] naar uw Kamer gestuurd. De wijzigingsregeling is op 1 november 2022 gepubliceerd. Met het oog op een tijdige en zorgvuldige implementatie had de SVB gevraagd de regeling voor 1 oktober 2022 te publiceren in verband met de voorbereidende werkzaamheden. De verlate publicatie van de OBR zet de uitvoerbaarheid onder druk. Het informeren van de eerste potentieel OBR-gerechtigden in 2023 kan pas in december 2022 plaatsvinden. Het is niet uitgesloten dat de beoordeling van aanvragen en het toekennen van de OBR pas na het bereiken van de 65-jarige leeftijd plaatsvindt. De uitkering wordt in dat geval met terugwerkende kracht uitbetaald.

3.4.5 Toepassing Woonlandbeginsel AKW

Er zijn burgers voor wie recht op AKW ontstaat omdat zij in Nederland werken, maar van wie het formele woonland niet Nederland is, en van wie de kinderen in Nederland verblijven. Op hen is het woonlandbeginsel van toepassing, wat tot gevolg heeft dat de hoogte van de AKW wordt aangepast aan het kostenniveau in het formele woonland. Dit geldt onder andere voor werkende Oekraïense ontheemden. De SVB past het woonlandbeginsel in de praktijk niet toe op in Nederland verblijvende kinderen. De vraag is gerezen of het de bedoeling van de wet is om het woonlandbeginsel toe te passen op in Nederland verblijvende kinderen, omdat dit tot een korting op de AKW leidt.

De SVB en SZW zijn het erover eens dat de toepassing van het Woonlandbeginsel op in Nederland verblijvende kinderen ongewenste effecten heeft. De intentie is een wijziging door te voeren door middel van opname in Nota van Wijziging bij de Verzamelwet SZW 2023, zodat het woonlandbeginsel niet langer van toepassing is op in Nederland verblijvende kinderen. Dit verandert de bestaande uitvoeringspraktijk niet. Tot het moment van inwerkingtreding van de Verzamelwet SZW 2023 continueert de SVB de bestaande praktijk waarin het Woonlandbeginsel niet wordt toegepast.

3.4.6 Regeling Tegemoetkoming Stoffengerelateerde Beroepsziekten

Ieder jaar overlijden in Nederland circa 3.000 mensen als gevolg van blootstelling aan gevaarlijke stoffen tijdens hun werk. Nog veel meer mensen worden hierdoor ernstig ziek. Het doen van een schadeclaim hiervoor kan ingewikkeld, langdurig, kostbaar zijn, met het risico op weinig succes. Hierover heeft de commissie Heerts in mei 2020 een rapport uitgebracht. De commissie stelde voor een tegemoetkoming te introduceren voor werkenden die ernstig ziek zijn geworden door blootstelling aan gevaarlijke stoffen.

Per 1 januari 2023 treedt de Tegemoetkomingsregeling Stoffengerelateerde Beroepsziekten (TSB) in werking. De SVB is benoemd als uitvoerder van de regeling in samenwerking met het Instituut Stoffengerelateerde Beroepsziekten (ISBG) en het Landelijk expertisecentrum stoffengerelateerde beroepsziekten (Lexces).

De drie uitvoerende partijen hebben onderling een strakke taakverdeling:

[17] Kamerstukken II, 2022/2023, 32 163, nr. 55
[18] Kamerstukken II, 2021/2022, 35 666, nr. 4 en 5

- Het ISBG verzorgt alle klantcontacten; zorgt ervoor dat er een volledig dossier over de aanvraag komt en adviseert SVB over de aanvraag;
- Deskundigenpanels die zijn ondergebracht bij Lexces beoordelen of sprake is van de betreffende beroepsziekte;
- SVB beslist op basis van het ontvangen advies over de aanvraag, keert de tegemoetkoming bij een positief advies uit en handelt in voorkomende gevallen bezwaar en beroep af.

Naast deze uitvoerders wordt een adviescommissie (bij Lexces) ingesteld, die gaat adviseren over de uitbreiding van de lijst van beroepsziekten, waarvoor de regeling geldt. Daarnaast stelt de commissie een bij de regeling horend afwegingskader causaliteit op, evenals protocollen die per beroepsziekte worden opgesteld.

De interne voorbereidingen bij de SVB en ketenpartners zijn in volle gang. In een implementatieteam wordt door de drie uitvoeringsorganisaties samengewerkt aan de voorbereidingen. Rekening wordt gehouden met 2500 aanvragen en 1500 tegemoetkomingen in 2023, maar het is moeilijk in te schatten hoeveel aanvragen daadwerkelijk zullen worden gedaan. Gezien die onzekerheid en de start van een nieuwe uitvoeringsketen, bestaat het risico dat in 2023 aanvragen te maken krijgen met langere doorlooptijden. Als blijkt dat er langere doorlooptijden ontstaan, zal hier in de communicatie richting de aanvragers aandacht aan worden besteed.

3.4.7 Bestuursrecht op maat

Binnen het traject Bestuursrecht op Maat werkt de SVB aan een herijking van haar beleidsregels vanuit burgerperspectief. Bestuursrecht op Maat staat voor een omgang met burgers en regels, waarbij de menselijke maat centraal staat. De SVB signaleert ook waar burgers in de knel komen door wet- en regelgeving. Hierbij wordt gekeken naar de uitkomst van een regel voor de individuele burger.

Zo heeft de SVB in 2022 gewerkt aan het meer burgervriendelijk maken van beleidsregels, bijvoorbeeld door het versoepelen van de regels bij het te laat aanvragen van AOW- en Anw-uitkeringen. De SVB zette in 2022 verder in op juridische maatwerkgarages voor intervisie en het bespreken van dilemma's op casusniveau. Ook zijn 'SVB-Talks' gelanceerd om medewerkers mee te nemen in de beweging naar nog burgergerichter werken. Daarnaast wordt mediation (bemiddeling bij conflicten) vaker ingezet waardoor juridische procedures kunnen worden voorkomen.

3.5 Pilot UWV en juridisch loket

Afgelopen jaar heeft UWV een pilot afgerond met het Juridisch Loket waarbij in een zo vroeg mogelijk stadium proactief werd samengewerkt om cliënten te informeren en te ondersteunen bij een afwijzende beslissing of het uitblijven van een besluit. Na een evaluatie met de deelnemende partijen is geconcludeerd dat de pilot succesvol was. Over structurele verankering van deze werkwijze volgt binnenkort formele besluitvorming.

3.6 Ontwikkelingen STAP-budget

Sinds dit jaar is het STAP-budget beschikbaar als leer- en ontwikkelbudget dat mensen kan motiveren om zich te blijven ontwikkelen en om eigen regie te pakken op hun loopbaan. Inmiddels zijn er vijf tijdvakken geweest waarin ruim 180 miljoen euro aan subsidiebudget is aangevraagd door circa 200.000 mensen. Het subsidiebudget is telkens binnen enkele uren volledig aangevraagd. Dat geeft aan

dat STAP voorziet in een scholingsbehoefte. Uit de gebruikscijfers blijkt dat een brede groep het STAP-budget weet te vinden en dat de regeling ook mensen bereikt die weinig gebruik maakten van de fiscale aftrek van scholingsuitgaven. Zo heeft de helft van de aanvragers maximaal een mbo-achtergrond.

UWV is de uitvoerder van de afhandeling van deze subsidieaanvragen. UWV heeft hier veel werkzaamheden aan gehad, wat in goede samenwerking is gegaan met de ketenpartners DUO, SZW, OCW, erkennende organisaties vanuit kwaliteitskeurmerken en opleiders. Het STAP-budget is in maart neergezet als basisvariant, welke verder zou worden ontwikkeld. De afgelopen periode is gewerkt aan een stabiele uitvoering en uitbreiding van de faciliteiten, zoals een route van aanvragen via de UWV-kantoren voor minder digivaardige burgers. Verdere doorontwikkeling staat voor 2023 gepland. Tot slot is er veel aandacht geweest voor een juiste naleving van de STAP-regeling, met name door opleiders. In de laatste tijdvakken heeft dit tot veel inspanning geleid en er wordt nu in goed overleg tussen de ketenpartners gekeken naar aanscherping van de regelgeving (en handhaving). In een recente Kamerbrief over STAP-budget is hier nader op ingegaan[19].

[19] Kamerstukken II 2022/2023, 30 012, nr. 148

4 Handhaving

Handhaving is in de sociale zekerheid van belang om misbruik te voorkomen en te bestrijden. Dit is nodig om het draagvlak voor de sociale zekerheid te behouden. In de brief van 18 juli 2022[20] over de herijking van het handhavingsinstrumentarium in de sociale zekerheid is toegelicht hoe er wordt gewerkt aan een handhavingsstelsel dat werkt vanuit vertrouwen, met alertheid voor daadwerkelijk misbruik. In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op onder andere het onderzoek naar de signalen uit de Fraude Signalering Voorziening en aspecten rond de internationale handhaving bij de SVB.

4.1 Handhaving UWV

4.1.1 Ontwikkelingen en raamwerk risicoscans

Risicoscans zijn een vorm van risicogericht handhaven[21] en hebben als doel gericht te controleren op regelovertreding. Door het gebruik van risicoscans kan UWV zich richten op de uitkeringsgerechtigden die mogelijk de regels overtreden. Zo hebben goedwillende burgers minder last van onderzoeken of controles. Risicoscans bepalen niet of mensen daadwerkelijk een overtreding hebben begaan. Ze geven een indicatie van een verhoogde kans op regelovertreding en een aanleiding om een onderzoek te starten. Beslissingen worden nooit automatisch genomen en blijven altijd mensenwerk. Deze worden altijd, op basis van zorgvuldig dossieronderzoek, genomen door medewerkers van UWV. Om vooringenomenheid, blinde vlekken en discriminatie te voorkomen, is het van belang om heel zorgvuldig te werk te gaan. UWV heeft dan ook een zogenaamd Model Risk Management raamwerk ontwikkeld zodat de risicoscans voldoen aan de kaders van de huidige wet- en regelgeving (zoals de AVG-richtlijnen) en richtlijnen met betrekking tot algoritmes en aanpalende terreinen opereren (zoals het toetsingskader van de Algemene Rekenkamer).

In de vorige Stand van de uitvoering hebben wij aangegeven dat UWV op ons verzoek is overgegaan tot structurele implementatie van de risicoscan verwijtbare werkloosheid, de risicoscan verblijf buiten Nederland en het daaraan ten grondslag liggende Model Risk Management. Wij voeren structureel overleg met UWV in het kader van het verdere verloop en de ontwikkelingen van het implementatieproces. Hieruit is gebleken dat UWV het implementatieproces zal afronden rond het einde van 2022.

Vervolgonderzoek verwijtbare werkloosheid
UWV is momenteel bezig met de voorbereidingen voor het vervolgonderzoek naar de intensivering van de controle op verwijtbare werkloosheid. Het vervolgonderzoek moet aantonen dat deze risicogerichte controle op verwijtbare werkloosheid daadwerkelijk efficiënter is ten opzichte van andere (in het onderzoek betrokken) manieren van controleren. In 2023 zal dit onderzoek worden opgeleverd en met uw Kamer worden gedeeld. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek zullen, in afstemming met UWV, structurele keuzes worden gemaakt over een doelmatige controle op verwijtbare werkloosheid.

Sollicitatieactiviteiten
Wij hebben UWV verzocht de risicoscan sollicitaties te implementeren. Ook over het verdere verloop en de ontwikkelingen van dit implementatieproces voert ons departement structureel overleg met UWV. De implementatie is dit jaar gestart.

[20] Kamerstukken II 2021/2022, 17 050, nr. 603

[21] Risicogericht handhaven is één van de uitgangspunten, zoals ook uitgewerkt in de Handhavingskoers 2022-2025 (Kamerstukken II, 17 050, nr. 602).

UWV verwacht dat deze risicoscan in het eerste kwartaal van 2023 volledig is geïmplementeerd.

4.1.2 Uitkomsten doorlichting sociale zekerheid op misbruikrisico's en afwegingskader

Via een breed extern onderzoek worden de verschillende wetten die UWV uitvoert successievelijk doorgelicht op misbruikrisico's. De risico's worden gewogen en geprioriteerd via het afwegingskader, dat in opdracht van UWV en SZW is ontwikkeld. Op basis hiervan stelt UWV indien nodig en waar mogelijk aanvullende beheersmaatregelen voor, waarover besluitvorming plaatsvindt tussen UWV en SZW.

Dit proces is voor de WW helemaal doorlopen en afgerond met besluitvorming over en aanvullende financiering van beheersmaatregelen. Een overzicht van de beheersmaatregelen op hoofdlijnen is te vinden in het Meerjarenplan Handhaving 2023-2026 van UWV dat als bijlage bij deze Stand van de uitvoering is verzonden. Bij de beheersmaatregelen WW zijn eventuele aanvullende maatregelen ten aanzien van risico's met een landsgrensoverschrijdend karakter niet meegenomen. Gezien de afwijkende en complexe aard als ook de onderlinge samenhang van deze internationale risico's is besloten om besluitvorming hierover afzonderlijk voor alle wetten te laten plaatsvinden.

Voor de ZW en WIA vindt op dit moment besluitvorming plaats over de beheersmaatregelen. De uitkomsten hiervan zullen wij met u delen in de eerstvolgende Stand van de uitvoering. Ook voor de TW wordt op dit moment een start gemaakt met het in kaart brengen van mogelijke beheersmaatregelen. De TW is inmiddels doorgelicht op mogelijke misbruikrisico's, waarvan u in de bijlage het onderzoek aantreft. De WAO bevindt zich momenteel in de fase waarin de risico's worden gewogen en vervolgens worden geprioriteerd. De Wajong en WAZO worden momenteel doorgelicht op mogelijke misbruikrisico's.

4.2 Handhaving SVB

De SVB richt zich, ook internationaal, in de eerste plaats op preventie. Zo investeert de SVB in contact met burgers in het buitenland en het vereenvoudigen van formulieren. De Bureaus Sociale Zaken dragen hieraan bij door het geven van voorlichting in het buitenland.

4.2.1 Vermogensonderzoeken

Bij de uitvoering van de Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen (AIO) controleert de SVB in het buitenland op niet-gemeld vermogen. Tussen de SVB en SZW zijn afspraken gemaakt over de uitvoering van drie gezamenlijke projectvoorstellen van UWV en de SVB. Deze projecten hebben als doel intensivering en verbetering van de aanpak van onderzoeken naar vermogen in het buitenland. De projecten zijn in 2022 gestart.

Daarnaast is er door de SVB aanvullende financiering verkregen voor intensivering van onderzoek naar vermogen onder de AIO-gerechtigden. In 2022 heeft dit geleid tot een project vakantiemeldingen, op basis van meldingen van langdurig verblijf van AIO-gerechtigden in het buitenland. Hierbij maakt de SVB ook gebruik van de inzet van de Attachés voor Sociale zaken en het netwerk van vertrouwenspersonen in overige landen.

4.2.2 Toepasselijke wetgeving (TPW)

Handhaving TPW richt zich op het voorkomen en beëindigen van schijnconstructies op de arbeidsmarkt. Dit heeft als doel dat in het juiste land socialezekerheidsrechten

worden opgebouwd en gebruikt. TPW-onderzoeken zijn ingewikkeld en arbeidsintensief. Ze worden gedaan in samenwerking met ketenpartners in Nederland en zusterorganen in het buitenland, bijvoorbeeld met gezamenlijke inspecties. De SVB heeft het afgelopen jaar geïnvesteerd in opleiding, ontwikkelen formats/werkwijzen en ketensamenwerking. Hierdoor kan de komende jaren focus gelegd worden op de onderzoeken en bedrijfsbezoeken. Er zijn ook mogelijkheden om datagedreven en risicogerichte onderzoeksprojecten uit te voeren zodat niet alleen reactief maar ook proactief gehandhaafd kan worden. Data zullen daarnaast gebruikt worden ter versterking van preventie.

4.3 Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI)

Om handhaving in het sociale zekerheidsdomein meer integraal te benaderen bestaat sinds 2003 de 'Samenwerkingsovereenkomst voor Interventieteams'. Op basis van dit convenant wordt in Interventieteams samengewerkt om oneigenlijk gebruik en misbruik van uitkeringen en toeslagen op het gebied van sociale zekerheid, en daarmee samenhangende misstanden, te voorkomen en terug te dringen. De samenwerking in de interventieteams is geregeld in art. 64 van de Wet SUWI. In het convenant zijn de afspraken over de samenwerking vastgelegd. In 2017 is de samenwerking tussen de partners geactualiseerd en uitgebreid en is het convenant vernieuwd.

In sommige wijken komen sociale en maatschappelijke problemen samen, waarbij sprake kan zijn van misbruik van voorzieningen. LSI-partners werken daarom samen in een wijkgerichte aanpak die is gericht op het tegengaan van fiscale, sociale en arbeidsmarkt-gerelateerde fraude en daarmee samenhangende misstanden. Een voorbeeld is de aanpak van uitbuiting van arbeidsmigranten, waarbij een gemeente informatie uit de BRP inbrengt (veel personen ingeschreven op hetzelfde adres of juist opvallend weinig) en de Nederlandse Arbeidsinspectie informatie over oneerlijke beloning door het uitzendbureau. Achterliggend doel is de verbetering van de leefbaarheid in wijken. Uiteraard geldt daarbij het wettelijk kader, waaronder de doelbinding van LSI voortvloeiend uit art 64 Wet SUWI. De gekozen interventies dienen geschikt, noodzakelijk en proportioneel te zijn. Er moet ook worden voorzien in passende waarborgen voor de betrokkenen.

Op 1 december 2022 is de evaluatie van het LSI-convenant gestart. In deze evaluatie wordt speciale aandacht besteed aan de gegevensuitwisseling. In het kader van deze evaluatie zal ook een externe doorlichting van het LSI-proces plaatsvinden met open blik en met gebruikmaking van externe ogen. Ook zullen een aantal lopende wijkgerichte projecten doorgelicht worden.

4.4 Fraude Signalering Voorziening

Signalen uit de Fraude Signalering Voorziening (FSV) van de Belastingdienst zijn verstuurd naar derde partijen, waaronder UWV en de SVB[22]. Uit intern onderzoek door UWV en de SVB bleek dat er slechts in één geval een gevolg (waarschuwing) is geweest naar aanleiding van een FSV-signaal, die door de Belastingdienst is gedeeld. Uit een nadere analyse door de Belastingdienst bleek een aantal van de gedeelde signalen toch niet uit de FSV te komen. Dit gold ook voor het signaal op basis waarvan een waarschuwing is opgelegd. De onderzochte delingen uit FSV hebben dus geen gevolgen hebben gehad bij UWV en de SVB.

[22] Kamerstukken II 2021/2022, 31 066, nr. 957

Op verzoek van SZW heeft de Auditdienst Rijk gekeken naar de aanpak van deze interne onderzoeken. Met dit onderzoek werd inzicht gegeven in de getroffen waarborgen voor een zorgvuldige aanpak van dit onderzoek en een volledige rapportage. Het rapport van de ADR is meegestuurd als bijlage bij deze Stand van de uitvoering.

In haar rapport geeft de ADR aan dat de interne onderzoeken zorgvuldig zijn uitgevoerd. De organisaties hebben zelf een interpretatieslag gemaakt over de informatiebehoefte van de Belastingdienst en daar hun terugkoppeling op afgestemd. Het valt de ADR op dat redelijk summier is gerapporteerd over de uitkomsten van de interne onderzoeken. In gesprek met de uitvoerders werd duidelijk dat dit voortkwam uit het feit dat de informatie uitvraag van de Belastingdienst niet eenduidig was, er om privacy redenen geen informatie op casusniveau gedeeld kon worden en er tijdsdruk op het onderzoek zat. Dit laatste was het geval doordat burgers over eventuele mogelijke gevolgen van de registratie snel geïnformeerd zouden moeten worden. Om bij een mogelijk vervolgonderzoek te borgen dat het proces goed verloopt, zullen we vanuit SZW samen met de uitvoerders in gesprek gaan met de Belastingdienst over de informatie uitvraag, de wederzijdse verwachtingen en hoe de verantwoording over het onderzoek wordt vormgegeven.

5 Kansen en risico's gegevensuitwisseling

Gegevensuitwisseling wordt steeds belangrijker in de publieke dienstverlening om burgers en ondernemers beter te helpen en de processen van de uitvoeringsorganisaties te ondersteunen. In dit hoofdstuk gaan wij in op de voortgang van een aantal aspecten rond gegevensuitwisseling, zoals de loonaangifteketen en de uitwisseling van matchingsgegevens.

5.1 Ontwikkelingen samenloop detentie en uitkeringen

Detentie kan gevolgen hebben voor het ontvangen van een uitkering. Hiertoe wisselen UWV, SVB, IB en DJI gegevens uit. Deze gegevensuitwisseling is nog niet optimaal. In de vorige Stand van de uitvoering hebben we maatregelen en verdiepingssessies genoemd om een beeld te geven van nog aanwezige knelpunten in de gegevensuitwisseling. Uit de gegevensvergelijking bij UWV blijkt dat het proces nog niet geheel sluitend is. Een belangrijk signaal dat naar voren is gekomen is dat de einddatum van de detentie ontbreekt. Deze uitkomsten worden meegenomen tijdens de simulatiesessie met DJI, IB en UWV. Tijdens deze sessie zullen een tweetal oplossingsrichtingen beproefd worden om de gegevensuitwisseling te verbeteren.

5.1.1 Extra herstelactie overgang sofinummer naar BSN

In 2019 is uit nader onderzoek naar voren gekomen dat een groep gedetineerden over de periode 2009 tot 2019, in de overgang van sofinummer naar BSN, ten onrechte niet is gemeld aan de uitkeringsinstanties. SZW voert al enige tijd het gesprek met de uitvoeringsinstanties over deze groep. Het gaat hier specifiek om de mogelijkheden en de wenselijkheid rondom het terugvorderen van de onverschuldigde uitkeringen aan deze groep. Het gesprek is nog gaande en over de uitkomsten wordt uw Kamer op de hoogte gehouden.

5.2 Datalekken UWV en SVB

Via de Stand van de uitvoering informeren wij uw Kamer periodiek over datalekken die zich voordoen bij UWV en de SVB. In de periode 1 januari tot en met 30 augustus 2022 hebben er bij UWV en de SVB respectievelijk 554 en 363 datalekken plaatsgevonden. Het betrof in vrijwel alle gevallen datalekken waarin het om de persoonsgegevens van één persoon ging met beperkte impact, bijvoorbeeld een verkeerd geadresseerde brief. Elk datalek is er echter één te veel vanwege de schending van de privacy van betrokkenen. Alle datalekken zijn gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). In één geval was er sprake van een groter datalek met meer impact. Deze lichten wij hieronder toe.

5.2.1 Gefingeerde dienstverbanden in de polisadministratie

In de polisadministratie zijn gefingeerde dienstverbanden aangetroffen. Van 85 mensen zijn de persoonsgegevens misbruikt om niet bestaande arbeidsverhoudingen op te geven bij de Belastingdienst. Hoewel de fout niet bij UWV lag, heeft UWV de betrokkenen op de hoogte te gesteld van het misbruik van hun gegevens. Ook zijn eventuele negatieve gevolgen voor betrokkenen weggenomen en de niet-bestaande dienstverbanden verwijderd.

5.2.2 Resultaten onderzoek AP bij de SVB

Het AP voert een onderzoek uit naar een datalek waarbij een medewerker van de SVB informatie aan een onbevoegde heeft verstrekt. Dit rapport is nog niet uitgebracht. Zodra de resultaten bekend zijn informeren we uw Kamer hierover in de volgende Stand van de uitvoering.

5.3 Informatiebeveiliging en privacy

5.3.1 Informatieveiligheid en privacybescherming SVB

Het verbeteren van de informatieveiligheid, privacybescherming en digitale weerbaarheid zijn belangrijke prioriteiten voor de SVB. De SVB heeft een aantal ambitieuze doelen gesteld voor 2025 als het gaat om informatiebeveiliging en privacy (IB&P). Deze ambities vragen het nodige van specialistische experts, die in de huidige arbeidsmarkt lastig te werven zijn. Het vraagt ook een groter IB&P-bewustzijn van alle medewerkers binnen de SVB. Wij blijven daarom goed in gesprek met de SVB over de voortgang van deze doelen en ambities.

Daarnaast schenkt de SVB ook via een aantal andere projecten aandacht aan IB&P. Ondanks dat de mogelijkheid van een cyberaanval in de toekomst nooit volledig valt uit te sluiten, zet de SVB in op de concrete verbetering van de cyberveiligheid. Zo heeft de SVB de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), samen met de Algemene Verordening Persoonsgegevens (AVG), opgenomen in haar Security en Privacy beleid. De SVB zet zich voorts in op het afgeven van een In Control Verklaring voor de gehele organisatie, volgens de bedoeling van de BIO en AVG. De SVB verhoogt in 2023 ook de veiligheid van haar IT-diensten. Dit wordt onder andere gerealiseerd door het uitvoeren van diverse veiligheid verhogende projecten, zoals de inrichting van het hybride Security Operations Centre (SOC) in 2023.

5.3.2 Voortgang maatregelen SONAR

In de Stand van de uitvoering van december 2020 hebben wij uw Kamer geïnformeerd over het pakket aan maatregelen dat UWV neemt om de eerder geconstateerde tekortkomingen van SONAR op het gebied van IB&P op te lossen.

Inmiddels zijn gegevens waarvan de bewaartermijn is verlopen uit SONAR verwijderd, is er verbeterde logging en monitoring, worden er sterkere wachtwoorden afgedwongen en is er een ambassadeursnetwerk opgericht dat UWV-medewerkers wijst op het belang van privacy. Ook is het nu mogelijk om gebruikers van gemeenten op regionaal niveau te autoriseren. Hierdoor heeft nog slechts een beperkt aantal gemeentelijke gebruikers toegang tot de gegevens in SONAR. UWV heeft voor de korte en middellange termijn belangrijke risico's op het gebied van IB&P zo goed mogelijk gemitigeerd, maar er blijven zoals eerder benoemd restrisico's bestaan die inherent zijn aan het verouderde systeem. Pas bij vervanging van SONAR (niet eerder dan 2025) zal het mogelijk zijn om ook die restrisico's te mitigeren.

5.4 Voortgang elektronische gegevensuitwisseling Europa (EESSI)

In de vorige Standen van de uitvoering hebben wij uw Kamer geïnformeerd over de voortgang van de implementatie van het Europese systeem EESSI (Electronic exchange of social security information) bij UWV en de SVB. Dit is voor gegevensuitwisseling tussen sociale zekerheidsinstanties binnen de Europese Unie.

UWV heeft de aansluiting van de processen aan EESSI bijna helemaal afgerond. Nederland is hierdoor niet meer in overtreding van het E7 besluit. UWV moet nog één resterend proces implementeren. Deze staat gepland om in december 2022 live te gaan.

De SVB had alle processen reeds geïmplementeerd die voor hen relevant zijn. Zij hebben een eigen applicatie gebouwd om met EESSI te werken. Een deel van de

testfase van deze applicatie is afgerond en stap voor stap gaat de SVB over. De eerste delen zijn inmiddels in productie genomen.

5.5 Voortgang maatregelen loonaangifteketen

In Stand van de uitvoering van juni 2022 hebben wij u geïnformeerd over mogelijke maatregelen die door de partners in de loonaangifteketen (LAK) zijn geïnventariseerd, om misbruikrisico's te onderkennen en te beperken. Ook informeerden wij u over de verschillende perspectieven en belangen van UWV en de Belastingdienst op het gebied van handhaving en de samenwerking binnen de LAK. Ten aanzien van deze maatregelen onderzoeken de betrokken organisaties samen met de Staatssecretaris van Financiën in afstemming met SZW welke onderdelen hiervan kansrijk zijn. Hieronder geven wij hiervan de stand van zaken.

5.5.1 Bestrijding misbruik en oneigenlijk gebruik

Ter bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik detecteert het Analyseteam Gegevenskwaliteit Loonaangifteketen misbruikrisico's die gerelateerd zijn aan de gegevens in de loonaangifte. Met betrekking tot de inkomstenverhoudingen (IKV) wordt onderzocht of het ontbreken van de optie om de Polisadministratie ambtshalve aan te passen in alle gevallen in overeenstemming is met de AVG-regelgeving.

5.5.2 Gegevenskwaliteit en misbruikrisico's

De samenwerkingspartijen van de LAK bezien welke verbeteringen er mogelijk zijn om fouten in de aanlevering van gegevens te verminderen middels een BSN-verificatiepunt. Samen met de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG) wordt onderzoek verricht naar een mogelijkheid om inhoudingsplichtigen (met name werkgevers) aan te sluiten op de beheervoorziening BSN. Hiertoe heeft overleg tussen de ministeries van BZK en Financiën en het Ketenbureau plaatsgevonden. Vervolgacties worden door de ketenregisseur van de Belastingdienst opgepakt en verder uitgewerkt.

Met betrekking tot het versneld digitaal terugkoppelen van fouten in de loonaangifte meldt de Belastingdienst een technische ontwikkeling die nieuwe mogelijkheden biedt. Voor de juridische haalbaarheid is een vervolgonderzoek nodig. Daarnaast spelen capaciteitsvraagstukken een rol. Eind 2022 vindt in gezamenlijk overleg tussen BD en UWV besluitvorming plaats over deze mogelijkheid om gegevens versneld digitaal terug te kunnen koppelen.

5.5.3 Bewaartermijnen

In de vorige Stand van de uitvoering hebben wij u gemeld over het onderzoek naar de bewaartermijnen van de gegevens in de Polisadministratie. Eind 2022 volgt een projectplan waarover we in de volgende Stand van de uitvoering verder zullen rapporteren.

5.6 Verbeteren uitwisselingen matchingsgegevens (VUM)

De motie De Kort en Pouw-Verweij[23] verzoekt het kabinet om samen met gemeenten en UWV met hernieuwde urgentie de transparantie van de kaartenbak van bijstandsgerechtigden te realiseren, zoals eerder toegezegd in de motie-De Kort c.s.

[23] Kamerstukken II 2022/2023, 36 200 XV, nr. 37

Wij delen het gevoel van urgentie met de Kamer. Samen met UWV, VNG, gemeenten en andere partijen geven we uitvoering aan het programma Verbeteren Uitwisseling Matchingsgegevens (VUM). Dat traject zorgt er juist voor dat de uitwisseling van gegevens op een goede manier gaat plaatsvinden zodat er meer zicht komt op profielen van mensen die, zoals de motie het noemt, in de kaartenbakken zitten van gemeenten en UWV.

Het Adviescollege ICT-toetsing (AcICT) heeft advies uitgebracht[24]. We zijn met de I-specialisten van I-Interim Rijk[25] met veel energie aan de slag om opvolging te geven aan de gegeven adviezen. Dat doen we in de stapsgewijze aanpak met pilots, die door het AcICT is geadviseerd. Wij zullen in overleg met UWV en gemeenten bezien hoe invulling gegeven kan worden aan de motie De Kort en Pouw-Verweij.

We werken verder aan de borging van de programmaresultaten in de SUWI keten. Stichting Inlichtingenbureau en UWV (specifiek BKWI) zijn gevraagd een voorstel uit te brengen voor het beheer van de VUM-resultaten. Stichting ICTU is gevraagd om middels een architectuurbenadering ontwikkelingen rondom het programma VUM in kaart te brengen. Ten aanzien van het wetswijzigingsproces is het voornemen dit onderdeel te maken van het nieuwe beleid voor een toekomstbestendige arbeidsmarktdienstverlening. Via de brief Uitgangspunten voor de uitbreiding van de arbeidsmarktinfrastructuur van 11 oktober 2022[26] is uw Kamer geïnformeerd. De ambitie van het kabinet is om een arbeidsmarktinfrastructuur in te richten waarin iedereen tijdig toegang krijgt tot passende ondersteuning als dat nodig is. In aanvulling daarop is ons voornemen om de huidige regeling van de Regionale Mobiliteitsteams (RMT's) te verlengen tot en met 2024 om te komen tot een gemeenschappelijke regionale arbeidsmarktinfrastructuur in samenwerking met UWV, gemeenten, sociale partners en andere betrokken partijen.

5.7 Data-initiatief SVB en AOW-herstelactie

In de vorige Stand van de uitvoering hebben we u gemeld welke uitgangspunten SZW en de SVB hebben geformuleerd om de onregelmatigheden bij nog lopende AOW-uitkeringen te herzien. Daarbij is een afweging gemaakt tussen het belang van de burger en het maatschappelijk belang.

De SVB heeft de (financiële) gevolgen in kaart gebracht en concludeert dat de implementatie van het data-initiatief uitvoerbaar is. In november is de SVB met het data-initiatief gestart. Samen met de Belastingdienst zijn er afspraken gemaakt voor het toepassen van eindheffingsystematiek. Hierdoor worden negatieve gevolgen voor burgers op de inkomstenbelasting, toeslagen en eigen bijdrage WLZ/WMO voorkomen, omdat eindheffingsloon niet meetelt als brutoloon. Daarnaast worden de ervaringen die met implementatie van het data-initiatief worden opgedaan, gebruikt om het bredere terug- en invorderingsbeleid voor de sociale zekerheid vorm te geven.

5.8 Totaalrapportage beveiliging gezamenlijke elektronische voorzieningen Suwi

Voor het uitwisselen van gegevens maken gemeenten gebruik van Suwinet. Verder

[24] Kamerstukken II 2021/2022, 34 352, nr. 251
[25] https://www.ubrijk.nl/service/i-interim-rijk
[26] Kamerstukken II 2022/2023, 33 566, nr. 108

wisselen de SVB, UWV, DUO, CAK, IND en Dienst Justis via Suwinet gegevens uit. De Totaalrapportage over de informatiebeveiliging van Suwinet over 2021 zenden wij uw Kamer als bijlage bij deze Stand van de uitvoering mee.

In de rapportage zijn 14 normen opgenomen die gericht zijn op een vertrouwelijke omgang met de toegankelijke persoonsgegevens. Een voorbeeld hiervan is medewerkers niet meer toegangsrechten toekennen dan noodzakelijk en de controle van de log-informatie over het raadplegen van gegevens. 2021 is het tweede jaar waarin verantwoord wordt op basis van de normen van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De Totaalrapportage laat zien in welke mate gemeenten en de 7 overige aangesloten organisaties aan alle 14 normen voldoen:

Jaar	Gemeenten	Overige organisaties
2020	69,2%	33,3%
2021	71,6%	28,6%

Tabel 1: Organisaties die aan alle 14 normen voldoen.

Met het interventieprotocol Suwinet nemen wij actie bij afwijkingen van de aan Suwinet gestelde beveiligingsnormen.

5.9 Overige ontwikkelingen gegevensuitwisseling

5.9.1 Proactieve dienstverlening

Op dit moment onderzoeken we hoe we een wettelijke basis kunnen creëren voor meer proactieve dienstverlening. Uiteraard betrekken we hierbij te zijner tijd de uitkomsten van de pilot terugdringen niet-gebruik AIO (zie paragraaf 3.4.1). We gaan de komende maanden in gesprek met diverse partijen, waaronder UWV, de SVB, gemeenten en het Inlichtingenbureau om te kijken of we bij het tegengaan van niet-gebruik beter gebruik kunnen maken van bestaande gegevens. Dit sluit aan bij de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer[27] om te verkennen hoe niet-gebruik kan worden tegen gegaan met de gegevens die het Inlichtingenbureau kan ontsluiten.

5.9.2 Maatregelen n.a.v. het rapport 'Algoritmes getoetst' van Algemene Rekenkamer

In het rapport 'Algoritmes getoetst' onderzocht de Algemene Rekenkamer het algoritme dat door de SVB wordt gebruikt bij de beoordeling van AOW-aanvragen. Dit 'rule based' algoritme betreft technisch eenvoudige regels en instructies. Het algoritme stelt de hoogte vast van een AOW-uitkering op basis van het aantal jaar dat iemand in Nederland heeft gewoond of gewerkt. Door het algoritme toe te passen besluit de SVB geheel automatisch wanneer de aanvraag aan alle voorwaarden van de toekenning voldoet. Als dit niet het geval is, dan volgt een handmatige controle door een ambtenaar.

In het rapport komt de Rekenkamer tot de conclusie dat dit algoritme op enkele punten niet geheel aan het toetsingskader voldoet. Deze punten zijn gelegen op het vlak van 'Sturing en Verantwoording' en 'IT-beheer', zoals Logische Toegangsbeveiliging en Autorisatie & Identificatie. Vanwege het nieuwe normenkader van de Algemene Rekenkamer investeert de SVB in het verkleinen van de geconstateerde risico's. Voor 'IT-beheer' zet de SVB bijvoorbeeld in op de doorontwikkeling van autorisatie-matrices en Privileged Access Management. Voor 'Sturing en Verantwoording' start de SVB in 2023 het traject 'proces gegevenseigenaarschap' waarmee verantwoordelijkheid van processen, gegevens en

[27] Kamerstukken II 2021/2022, 36 100, nr. 2

applicaties wordt geborgd. Hiermee wordt het risico op onvoldoende vastleggen van rollen en verantwoordelijkheden verder afgedekt.

6 Voortgang knelpuntenbrieven

In juli 2021 en juni 2022 hebben UWV en de SVB knelpuntenbrieven met uw Kamer gedeeld. In deze brieven gaan zij in op knelpunten die burgers ervaren, waardoor we het beleid van SZW beter aan kunnen passen op wat burgers en de uitvoering nodig hebben. Samen met UWV en de SVB blijven we ons inzetten om deze knelpunten aan te pakken, waar dit kan. Hieronder beschrijven we de voortang.

Knelpunt UWV 2022	Voortgang knelpunt dec 2022
1. Cliënten moeten te lang wachten op sociaal-medische beoordelingen	Op 26 augustus jl. heeft de minister een brief gestuurd over de aanpak sociaal-medisch beoordelen en WIA-hardheden[28]. In die brief zijn, naast een aantal aanvullende maatregelen die UWV neemt, een tweetal tijdelijke kortetermijnmaatregelen aangekondigd: - Vereenvoudigde claimbeoordeling voor 60-plussers - Niet herbeoordelen van mensen met duurzaam geen arbeidsvermogen die toch werken In de brief is aangegeven dat er meer maatregelen nodig zijn. De verwachting is dat de achterstand zonder verdere maatregelen oploopt. De opties die als kansrijk worden gezien (volgend uit cijfermatige analyse van Gupta Strategists) worden door SZW en UWV op dit moment verkend. Het gaat over het aannemen van duurzame arbeidsongeschiktheid voor uitkeringsgerechtigden die reeds vijf jaar volledig arbeidsongeschikt zijn en het schrappen van de theoretische schatting voor mensen die werken. Beiden zouden beoordelingscapaciteit besparen. In het begin van 2023 wordt de Kamer geïnformeerd over de voortgang van deze verkenning.
2. Bij arbeidsmarktdienstverlening staat de behoefte van de burger niet altijd centraal	Het signaal van UWV raakt aan de doorontwikkeling van de regionale arbeidsmarktinfrastructuur en het gewenste dienstverleningsmodel. In het coalitieakkoord spreekt het kabinet over een structurele uitbreiding van de arbeidsmarktinfrastructuur, waardoor de ondersteuningsbehoefte van de cliënt leidend wordt en niet het type uitkering. Opgedane ervaringen met de regionale mobiliteitsteams (RMT's), waaronder de inzet van ontschotte dienstverlening, worden hierbij betrokken. SZW geeft de komende periode samen met betrokken partijen invulling aan de uitbreiding en vormgeving van de arbeidsmarktinfrastructuur en wat dat betekent

[28] Kamerstukken II 2022/2023, 26 448 nr. 685

	voor onder andere de dienstverlening (regulier en aanvullend). Hiervoor worden gesprekken gevoerd tussen SZW en alle betrokken partijen, waarin de zienswijze over en ervaring met de samenwerking en uitbreiding van de arbeidsmarktinfrastructuur wordt opgehaald.
3. Gegevensuitwisseling tussen organisaties noodzakelijk voor een persoonlijke dienstverlening bij re-integratie, begeleidingsactiviteiten en schuldhulpverlening	Met de Verzamelwet SZW 2022 is artikel 73, elfde lid, van de Wet SUWI ingevoegd. Hiermee zijn deze knelpunten opgelost. SZW blijft in gesprek met UWV om te bezien of de oplossing toereikend is.
a. Overdracht aan gemeenten van afgewezen Wajongaanvragers	SZW deelt de opvatting dat een mogelijk kwetsbare groep na een afgewezen aanvraag ondersteund moet worden zodat zij een passende voorziening krijgt. We zijn met UWV in overleg om te bezien of en zo ja op welke wijze UWV binnen het huidige wettelijke kader kan zorgdragen voor een warme overdracht van deze groep aan de betreffende gemeenten.
b. Complexiteit gegevensverstrekkingen socialezekerheidsrechten gedetineerden	Zie paragaaf 5.1.
4. Hardheden WIA	Op 26 augustus jl. heeft de minister een brief gestuurd over de aanpak sociaal-medisch beoordelen en WIA-hardheden[29]. Er wordt, ook in overleg met sociale partners, onderzocht welke hardheden er binnen het huidige stelsel op korte termijn aangepakt zouden kunnen worden. Voor een aantal van de aangekaarte kwesties, zoals UWV in de knelpuntenbrief eerder ook heeft aangegeven, vergt de oplossing een fundamentele integrale blik op het stelsel voor ziekte en arbeidsongeschiktheid. Daarom heeft de Minister van SZW een onafhankelijke commissie ingesteld om te komen tot een aantal oplossingsrichtingen voor hervorming van het stelsel voor ziekte en arbeidsongeschiktheid, zowel binnen het huidige stelsel als meer fundamenteel en afwijkend daarvan. Daarbij dient de commissie in ieder geval oog te houden voor de uitvoerbaarheid, uitlegbaarheid en betaalbaarheid van het stelsel.
5. Brutering van vorderingen na een jaarovergang	Zie paragraaf 3.3.1.

[29] Kamerstukken II 2022/2023, 26 448 nr. 685

6. Wajong-gerechtigden die geen toegang hebben tot vrijwillige verzekeringen	UWV en SZW zijn met elkaar in gesprek voor een nadere analyse van dit knelpunt.
7. Termijn verhoging beslagvrije voet in verband met woonlasten	Bij de ophoging van de beslagvrije voet in verband met de woonlasten kijkt UWV zo veel mogelijk naar de situatie van de cliënt. Dit in de context van de krapte in de woningmarktsituatie waarbij de verwachting is dat deze situatie nog voor een langere periode aanhoudt. UWV wil hierbij handelen naar de bedoeling van de wet over de beslagvrije voet. In het Wetsvoorstel Verzamelwet SZW 2023 is de voorgestelde wijziging opgenomen die de grondslag creëert om de termijn bij ministeriële regeling vast te stellen. Op deze manier kan de termijn sneller aangepast worden aan de ontwikkelingen op de woningmarkt. De huidige termijn van 6 maanden (met de mogelijkheid van verlenging van 6 maanden) is in de huidige woningmarkt niet realistisch en met de voorgestelde aanpassing in de Verzamelwet wordt dit knelpunt verholpen.
8. Samenloop verschillende werknemersregelingen (WW, ZW, WIA, etc.)	Samenloop van uitkeringen raakt aan complexiteit in het stelsel. Het IBO vereenvoudiging sociale zekerheid onderzoekt mogelijke vereenvoudiging van het stelsel. Voor de zomer van 2023 wordt uw Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van dit IBO.
9. Complexiteit dwarsverbanden sociaal zekerheidsrecht en arbeidsrecht	Over bepaalde dwarsverbanden tussen het sociale zekerheidsrecht en het arbeidsrecht die door UWV worden genoemd, is SZW reeds met UWV in gesprek. Dit doen we bijvoorbeeld in het kader van de WW, op het gebied van de opzegtermijn en de ketenbepaling. Hierover is uw Kamer geïnformeerd in een vorige Stand van de uitvoering. Daarnaast wordt door ons ministerie de mogelijkheid van vereenvoudiging van de WW onderzocht. De eerste stap in dit vereenvoudigingstraject betreft een onderzoek naar de knelpunten die op het gebied van de WW worden ervaren door zowel werknemers en werkgevers als door UWV, dat eind juni van start is gegaan. Samenloopsituaties binnen de WW met het arbeidsrecht vallen binnen dit onderzoek en worden daarmee meegenomen in dit traject.
10. Verlofregelingen bij ouderschap	In het voorjaar van 2022 is een onderzoek gestart naar de begrijpelijkheid van het verlofstelsel voor werknemers en kleine

	bedrijven. Het onderzoeksrapport is op 6 oktober 2022 aan de Tweede Kamer aangeboden[30]. Het is niet gelukt om voldoende burgers en werkgevers in het onderzoek te betrekken, waardoor de uitkomsten niet representatief zijn. Aan de toegankelijkheid zal opnieuw aandacht worden besteed in komende onderzoeken naar geboorteverlof (voorjaar 2023: het gebruik door lage inkomensgroepen) en ouderschapsverlof (najaar 2023: invoeringstoets).
Knelpunt UWV 2021	**Voortgang knelpunt dec 2022**
11. Complexiteit Werkloosheidwet (WW)	Het onderzoek naar de knelpunten die op het gebied van de WW worden ervaren is momenteel in volle gang. De definitieve onderzoeksresultaten verwachten wij in het eerste kwartaal van 2023 te kunnen delen.
12. Complexiteit arbeidsongeschiktheidswetgeving (WIA) – duurzaamheidscriteria	In de brief van 26 augustus over sociaal-medisch beoordelen[31] is aangegeven dat kansrijke opties die de sociaal-medische beoordelingscapaciteit ten goede zouden komen, door SZW en UWV nader worden verkend. Het gaat over het aannemen van duurzame arbeidsongeschiktheid voor uitkeringsgerechtigden die reeds vijf jaar volledig arbeidsongeschikt zijn en het schrappen van de theoretische schatting voor mensen die werken. Beiden zouden beoordelingscapaciteit besparen. In het begin van 2023 wordt de Kamer geïnformeerd over de voortgang van deze verkenning. In de brief van 26 augustus is tevens aangegeven dat het afschaffen van het duurzaamheidscriterium ervoor zou zorgen dat er minder sociaal-medische capaciteit nodig is. Dat betreft een vergaande wijziging die de Minister van SZW geschikt acht ter overweging bij een herbezinning op het stelsel. Dit past dus onder de scope van de opdracht aan de onafhankelijke commissie toekomst arbeidsongeschiktheid.
13. Dienstverlening UWV aan volledig en duurzaam Arbeidsongeschikten (Wajong DGA en WIA/IVA)	Wij hebben een algemene maatregel van bestuur vormgegeven en het ontwerpbesluit in de zomer van 2022 voor consultatie- en toetsing verstuurd. Het besluit is waar nodig verduidelijkt. Op 11 november 2022 hebben wij uw beide Kamers der Staten-Generaal het ontwerpbesluit toegestuurd in het kader van de voorhangprocedure[32]. Hierna sturen wij het besluit voor advies toe aan de Raad van State.

[30] Kamerstukken II 2022/2023, 29 362, nr. 313
[31] Kamerstukken II 2022/2023, 26 448 nr. 685
[32] Kamerstukken II 2022/2023, 34 352, nr. 259

	Naar verwachting start het experiment en het bijbehorende onderzoek in april 2023. Het knelpunt met betrekking tot de inkoop re-integratiedienstverlening voor WW-ers die een structureel functionele beperking hebben, is tijdelijk verholpen. Er is nu vanuit de RMT's ondersteuning mogelijk bij deze doelgroep.
14. Sollicitatieverplichting WW bij volledige werkhervatting maar tegen lager loon	SZW is gestart met de voorbereidingen voor de AMvB die voor het eerder aangekondigde effectiviteitsonderzoek naar de werking van de sollicitatieverplichting benodigd is. Het onderzoek start in het eerste kwartaal van 2024. Deze startdatum heeft enerzijds te maken met de doorlooptijd van het AMvB-traject en anderzijds met de tijd die benodigd is om de UWV-medewerkers ten behoeve van het onderzoek te trainen en te instrueren. Over het knelpunt 'sollicitatieverplichting WW bij volledige werkhervatting maar tegen een lager loon' zijn wij in overleg met UWV over de aanvullende informatie die noodzakelijk is om tot een passende oplossing te komen. Uw Kamer wordt hierover bij de volgende Stand van de uitvoering verder geïnformeerd.
15. Maatregelenbesluit sociale zekerheidswetten	Uw Kamer is hierover bij brief van 19 juli 2022 geïnformeerd[33].
16. Debiteurenbeleid	Uw Kamer is hierover bij brief van 19 juli 2022 geïnformeerd[34].
17. Kostendelersnorm in de Toeslagenwet	We hebben in overleg met UWV enkele opties beoordeeld op haalbaarheid en uitvoerbaarheid met betrekking tot het handhavingsrisico. Na de inwerkingtreding van het wetsvoorstel dat de leeftijd van de kostendelersnorm verhoogt naar 27 jaar, wordt in de eerste helft van volgend jaar bepaald of het handhavingsrisico in verhouding staat tot de uitvoerbaarheid van de opties. Voor aanpassingen in de lagere regelgeving die enkele verbeteringen in de uitvoering moeten doorvoeren, moet een aantal besluiten gewijzigd worden. Dit proces is in gang gezet. Naar verwachting is dit in het eerste kwartaal van 2023 voltooid.
18. Dagloonbesluit WIA	Een aantal oplossingsrichtingen voor dit knelpunt is besproken met sociale partners. Een brief aan de Kamer waarin de oplossingsrichtingen (inclusief voor- en nadelen) zijn opgenomen, is op 25 november 2022 aan

[33] Kamerstukken II, 2021/2022, 17 050, nr. 603
[34] Kamerstukken II, 2021/2022, 17 050, nr. 603

	de Kamer verzonden[35]. Er wordt nog niet voorgesorteerd op een keuze voor één specifieke oplossing. Er moet rekening gehouden worden met het feit dat een oplossing voor de ene groep, ongewenste effecten kan hebben voor een andere groep. Ook dient rekening gehouden te worden met de uitlegbaarheid, uitvoerbaarheid en de juridische en financiële gevolgen. In het voorjaar kan hierover een besluit genomen worden.
19. Gegevensuitwisseling tussen instanties bij schuldenproblematiek – ook in geval er geen sprake is van schulden bij UWV	Zie knelpunt 3.
20. Toerekensystematiek ERD/WGA	Zie paragraaf 3.3.3.
21. Gegevensuitwisseling tussen instanties	Zie knelpunt 3.

[35] Kamerstukken II, 2022/2023, 32 716, nr. 47

Knelpunten SVB 2022	Voortgang knelpunt dec 2022
1. Armoedebestrijding: gebruiken beschikbare gegevens	Zie paragraaf 3.4.1 over de pilot gerichte bevordering gebruik AIO.
2. Menselijke maat in het sanctiebeleid	Wij herkennen het knelpunt dat de SVB signaleert. Wij vinden het ook van groot belang dat het sanctiebeleid zijn doel niet voorbijschiet en mensen onnodig hard raakt. Daarom werken wij sinds 2020 aan een herijking van het sanctiebeleid[36].
Knelpunten SVB 2021	**Voortgang knelpunt dec 2022**
3. Leefvormen AOW: duurzaam gescheiden leven	Het stelsel van leefvormen in de AOW is complex. Een stelselwijziging kan zorgen voor vereenvoudiging voor burger en uitvoering, maar heeft ook ingrijpende gevolgen. De varianten uit de verkenning leefvormen in de AOW[37] worden ook in het IBO Vereenvoudiging meegenomen. Daarnaast onderzoeken we de komende periode samen met de SVB mogelijkheden om binnen het huidige stelsel vereenvoudiging te realiseren. Hiermee proberen we de meest urgente knelpunten te adresseren. De problematiek rondom onvrijwillig duurzaam gescheiden leven (DGL) verdient hierbij onze bijzondere aandacht. Op het moment dat één van de partners wordt opgenomen in een zorginstelling kunnen zij kiezen om de hogere AOW voor alleenstaanden te gaan ontvangen. Dat is een lastige keuze, met soms grote gevolgen, omdat deze doorwerkt in de belastingen, toeslagen en de eigen bijdrage van de zorginstelling (Wlz). Het is tot nu toe niet gelukt om tot een oplossing te komen die zowel binnen de systematiek van de AOW als de Wlz past. Het is een breed gedeelde opvatting dat het maken van deze keuze in deze situatie een zware last is voor de burger. De komende periode hervatten we de gesprekken met de SVB, het CAK en VWS.
4. Leefvormen: kostendelersnorm in de AIO en Anw	In het coalitieakkoord is opgenomen dat inwonende jongvolwassenen tot 27 jaar niet langer meetellen als kostendeler voor de uitkering van huisgenoten. Dit is onderdeel van het wetsvoorstel Breed Offensief[38]. Datum van invoering: 1 januari 2023.
5. Niet-gebruik AIO	Zie update bij knelpunt 1.
6. Kinderbijslag: dubbele kinderbijslag voor intensieve zorg	In de vorige Stand van de uitvoering is uw Kamer geïnformeerd over een wetswijziging die het mogelijk maakt het om DKIZ ambtshalve toe te kennen aan ouders/verzorgers van kinderen met een Wlz-indicatie, omdat deze ouders/verzorgers vrijwel per definitie recht hebben op DKIZ. Het wetsvoorstel is in voorbereiding en introduceert ook de mogelijkheid om DKIZ toe te kennen met terugwerkende kracht.
7. Kinderbijslag: extra kinderbijslag (AKW+)	Met reactie in de Stand van de uitvoering van juni 2022 afgerond.
8. Kinderbijslag keten: gevolgen scheiding	Geen relevante ontwikkelingen ten opzichte van de vorige Stand van de uitvoering.
9. Kinderbijslag keten: arbeidsmigranten	Met reactie in de Stand van de uitvoering van juni 2022 afgerond.
10. Handhaving internationaal	Zie paragraaf 4.3.1 over de internationale ontwikkelingen rond handhaving.

11. Participatie in de Anw	De pilot waarbij een warme overdracht van Anw-gerechtigden naar gemeenten plaatsvindt wanneer bij de klant de wens bestaat om te re-integreren, wordt landelijk uitgerold. Gemeenten sluiten zich stapsgewijs aan. Hiermee beschouwen we dit knelpunt als afgerond.

[36] Kamerstukken II, 2021/2022, 17 050, nrs. 596, 601 en 603
[37] Kamerstukken II 2020/2021, 32 043, nr. 558
[38] Kamerstukken I, 2022/2023, 35 394